

ВАГЛАГОЛН

С CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

СѢМЪ ЮГО

ТО ЖЕ ВѢ-

Ъ ВЪСЕМО-

ЮГО СЪИНА

ХЪ, ДА ТА

ДИНА БОГА

ДЪ СВАТЪИ

CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

Univerzita Palackého 2013

Publikace vznikla v rámci projektu FRVŠ 1080 /2013 – *Inovace povinného předmětu Staroslověnština o nové metodologické přístupy a nově dostupné primární zdroje.*

Lekce I – Analýza rukopisu tzv. klasické staroslověnštiny (Zografský kodex)	7
Lekce II – Redakce staroslověnštiny	14
Lekce III – Staroslověnská textologie	18
Texty	23
Assemanův evangeliář	23
Kodex Mariánský	28
Kyjevské listy	29
Penitenciál Někotoroja zapověď	32
Pražské zlomky	41
Remešský evangeliář	42
Savvina kniha	44
Kodex Zografský	46
Život Metodějův	59
Frizinské zlomky	62
Seznam zdrojů textů	70

LEKCE I – ANALÝZA RUKOPISU TZV. KLASICKÉ STAROSLOVĚNŠTINY (ZOGRAFSKÝ KODEX)

Text (hlaholský rukopis v cyrilské transliteraci)

11 рече же ·
чкз ётерз їмѣ дзѡа сѡа ·
12 ї рече мьни снѣ єю оцю
оче даждь ми · достоїнж-
ж · часть їмѣньѣ · ї раздѣ-
ли їма їмѣньє · 13 ї не по
мнозѣхъ дьнехъ · сѡзравѣ ·
все мьни снѣ · ѡтиде на
странж далече · ї тоу ра-
сточи їмѣньє свое живзи
блѣдно · 14 ї живзшю же
емоу вьсѣ · взиств гла-
дъ крѣпзкз на странѣ тої ·
ї тз начатз лишити са ·
15 ї шьдз прилѣпи са єдино-
мь отз жителз тоѡ стра-
нзи · ї посзла ї на села
своѣ · пастз свини · 16 ї же-
лаѡше насзїтити са · отз
рожьць ѡже ѣдѣѡхж свиниѡ ·
ї никзтоже даѡше моу · 17 вь
сєѣѣ же пришьдз рече · ко-
ликоу наїмьникз оца мое-
го їзѡиваѡтз хлѣби ·

АЗЪ ЖЕ СЪДЕ ГЛАДОМЪ ГЪЗИБЕЛЖЪ .
18 ВЪСТАВЪ ІДЖЪ КЪ ОЦЮ МОЕМОУ .
І РЕКЪ ЕМОУ . ѠЧЕ СЪГРЪШИ-
ХЪ НА НБО І ПРЪДЪ ТОВОЖЪ . 19 ЮЖЕ
НЪСМЪ ДОСТОІНЪ . НАРЕ-
ШТИ СА СЪНЪ ТВОІ . СЪТВОРИ
МА . ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
МЪНИКЪ ТВОИХЪ . 20 І ВЪСТА-
ВЪ ІДЕ КЪ ОЦЮ СВОЕМОУ .
ЕШТЕ ЖЕ ЕМОУ ДАЛЕЧЕ СЪ-
ШТЮ . ОУЗЪРЪ І ОЦЪ ЕГО . І МИ-
ЛЪ ЕМОУ БЪІ . І ТЕКЪ НАПА-
ДЕ НА ВЪИЖЪ ЕГО . І ОБЛО-
БЪЗА І . 21 Рече же емоу СЪНЪ .
ОЧЕ . СЪГРЪШИХЪ НА НБО
І ПРЪДЪ ТОВОЖЪ . ЮЖЕ НЪ-
СМЪ ДОСТОІНЪ НАРЕШТИ СА
СЪНЪ ТВОІ . СЪТВОРИ МА .
ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
НИКЪ ТВОИХЪ . 22 рече же оцъ
къ равомъ своїмъ . ско-
ро ІЗНЕСЪТЕ ОДЕЖДЪ ПРЪ-
ВЪЖЪ . І ОБЛЪЦЪТЕ І . І
ДАДИТЕ ПРЪСТЕНЪ НА РЪКЪ ЕГО .
І САПОГЪ НА НОЗЪ . 23 І ПРИВЕ-
ДЪШЕ ТЕЛЬЦЪ ОУПИТЪНЪІ .
ЗАКОЛЪТЕ . І ЪДЪШЕ ДА ВЕ-
СЕЛИМЪ СА . 24 ЪКО СЪНЪ МОІ СЪ .
МРЪТЕВЪ БЪ І ОЖИВЕ . ІЗГЪІ-
ВЛЪ БЪ І ОБРЪТЕ СА . І НАЧА-

ША ВЕСЕЛИТИ СА · 25 БѢ ЖЕ СНЗ
ЕГО СТАРѢ НА СЕЛѢ · Ї ЪКО
ГРАДЗИ ПРИБЛИЖИ СА КЗ ДО-
МОУ · Ї СЛЗИША ПѢНИѢ Ї
ЛИКЗИ · 26 Ї ПРИЗВБАВЪ ЕДИ-
НОГО ОТЪ РАБЪ · ВЪПРАШАЙ-
ШЕ І · ЧЬТО ОУБО СИ СЖТЪ ·
27 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ · БРАТЪ
ТВОІ ПРИДЕ Ї ЗАКЛА ОЦЬ
ТВОІ · ТЕЛЬЦЬ ОУПИТѢНЗИ ·
ЪКО СЪДРАВА І ПРИНАТЪ · 28 РА-
ЗГНѢВА ЖЕ СА · Ї НЕ ХОТѢА-
ШЕ ВЪНИТИ · ОЦЬ ЖЕ ЕГО Ї-
ШЪДЪ МОБЛѢАШЕ І · 29 ОНЪ ЖЕ
ОТЪВѢШТАВЪ РЕЧЕ ОЦЮ СВО-
ЕМОУ · СЕ КОЛИКО ЛѢТЪ РАБО-
ТАЖ ТЕБѢ · Ї НИКОЛИЖЕ
ЗАПОВѢДИ ТВОЕЖ НЕ ПРѢ-
СТЖПИХЪ · Ї МЪНѢ НИКОЛИ-
ЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ КОЗЛАТЕ ·
ДА СЪ ДРОУГЪИ МОЇМИ ВЪЗВЕ-
СЕЛИЛЪ СА ВИМЬ · 30 ЕГДА ЖЕ
СНЗ ТВОІ · ІЗѢДЗИ ТВОЕ
ІМѢНЬЕ · СЪ БЛЮВОДѢЦАМИ ·
ПРИДЕ · Ї ЗАКЛА ЕМОУ ТЕЛЕ-
ЦЬ ПИТОМЗИ · 31 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ
ЕМОУ ЧАДО · ТЪИ ВСЕГДА
СЪ МНОЖ ЕСИ · Ї В СѢ МОѢ
ТВОѢ СЖТЪ · 32 ВЪЗВЕСЕЛИ-
ТИ ЖЕ СА Ї ВЪЗДРАДОВА-

ТИ ПОДОБААШЕ • ЪКО БРАТРА
ТКОИ СЪ • МРЪТКЪ БЪ І О-
ЖИВЕ • ЁЗГЪИВЪ БЪ І О-
БРЪТЕ СА •

Cvičení 1 – Hlaholice a cyrilice

- transliterujte verše 11–15 do latinky;
- ve verších 13–16 najděte příklady odlišné grafiky hlaholice a cyrilice (grafémy „e“ a „ja““) a převedte příslušné slovní tvary do normalizované cyrilice;
- najděte v celém textu číslovky a zapište je za pomoci grafémů (primárně v hlaholici, potom také v cyrilici).

Cvičení 2 – Hláskosloví

- určete, k jakým hláskovým změnám dochází v následujících tvarech:
 - reče < *reke;
 - daždъ < *dadjъ;
 - mnozěchъ < mъnodzěchъ < * monoghoisu;
 - gyblъ x gybiti;
 - narešti < *narekti x č. řici;
 - prědъ < *perd- x rus. pered;
 - nozě < nodzě < *nogai;
 - čędo < *kъndo-;
 - žiti < *živti x živeši;
 - obrěsti < *obrětti.
- určete silné a slabé jery podle Havlíkova jerového pravidla:
 - къ,
 - дагъ,
 - шьдъ,

гоѣьсь,
крѣръкъ х крѣръкуѣь,
вѣставъ,
паяьтѣникъ,
съ тѣпоѣо.

c) ve verši 13 určete, k jakým jerovým změnám došlo u vybraných tvarů, jejichž náležitá podoba zní:

събъравъ,
дѣпъчъ,
вѣсе,
блѣдно.

Cvičení 3 – Tvarosloví (jmenná flexe)

- a) určete, k jakým substantivním typům (kmenům) patří podstatná jména ve verších 16–22;
- b) u těchto substantiv určete pád, rod a číslo;
- c) ve verších 12, 14 a 15 určete tvary zájmen bezrodých i rodových.

Cvičení 4 – Tvarosloví (slovesná flexe)

a) zařaďte následující slovesa do slovesných tříd (podle přítomného kmene):

ИЗБѢВАТИ, ИЗБѢВАЖЪ, ИЗБѢВАШИ
ВЗВѢСЕЛИТИ СЯ, ВЗВѢСЕЛЖЪ СЯ, ВЗВѢСЕЛИШИ СЯ
рѣши, рѣкжъ, рѣчѣши
ѣсти, ѣмъ, ѣси
събърати, съберѣжъ, съберѣши
лишити ся, лишжъ ся, лишити ся
изгъибнѣти, изгъибнѣжъ, изгъибнѣши

- b) najděte tři slovesné tvary a určete, jsou-li tvořeny od kmene přítomného, či infinitivního;
- c) určete následující tvary sloves:

рѣкъ

лѣзѣважѣтъ

нѣсмь

лѣнесѣте

сжѣтъ

рече

бѣ

оборѣте са

начаша

слѣша

имѣ

сзгрѣшихъ

желаше

ѣдѣахъ

лѣдѣи

прѣидѣ

лѣзѣблѣ бѣ

вѣзѣсѣлилъ са бимь

пастѣ с пастѣ

Cvičení 5 – Skladba

- a) provedte syntaktický rozbor verše č. 14 – určete počet vět, druh souvětí, typu vedlejších vět, spojovací výrazy;
- b) v tomtéž verši věnujte speciální pozornost vazbě **лѣзѣвшю же емоу вѣсѣ**.

c) určete, o jaký typ pádové vazby se jedná ve větě ПОСЛАЛА І НА СЕЛА СВОЊ ПАСТЪ СВИНИИ (zaměřte se na pád substantiva СВИНИИ).

Cvičení 6 – Slovní zásoba

- a) najděte v celém úryvku pět slov, která se nacházejí v současné češtině (s patřičnými hláskovými změnami);
- b) najděte v textu pět slov, u nichž došlo ve srovnání se současnou češtinou ke změně významu a popište typ a případně i motivaci sémantické změny;
- c) najděte v textu slova, která je možno spojit do jedné slovní čeled.

LEKCE II – REDAKCE STAROSLOVĚNŠTINY

Text – Úryvek z Remešského evangeliáře (cyrilský rukopis, ruská redakce, jednojerový pravopis)

НА ОУТРИА РОЖТВА ХБА.
СЪНАТІЕ СТЪ БЦІ. ЕАУ ОТ МАФ.
ОШЪДШЕМ-
Ь ВЛЪХЕОМЪ.
СЕ АНГЛЪ ГНЪ. БЪ
СЪНЪ АВИ СА И-
ОСИФОВИ ГЛА. ВЪСТАВЪ П-
ОИМИ ОТРОЧА И МТРЪ Е-
ГО. ИЖИ ВЪ ЕГУПТЬ. И БЖ-
ДИ ТЖ ДОНЪДЕЖЕ ТИ РЕКОУ.
ХОЩЕТЪ БО ИРОДЪ ИСКАТ-
И ОТРОЧАТЕ. ДА ПОГЖБИ-
ТЬ Е . ОНЪ ЖЕ ВЪСТАВЪ ПО-
А ОТРОЧА И МТРЪ ЕГО НО
НОЩЪЖ . И ОТИИДЕ ВЪ Е-
ГУПТЬ И БЪ ТЖ ДО ОУМ-
РТВА ИРОДОВА. ДА СЪБЖ-
ДЕТЬ СА РЕЧЕНОЕ ОТ ГА
ПРКМЪ ГЛЖЩЕМЪ . ОТ Е-
ГУПТА ВЪЗВЕАХЪ СНА
МОЕГО. ТЪГДА ИРОДЪ ВИД-
ЪВЪ АКО ПОРОУГАНЪ БЪТЬ
ОТ ВЛЪХЕВЪ РАЗГНЪВАВЪ
СА ЗЪЛО И ПОСЛАВЪ И ЗЕ-

И ВЪСА МЛАДЕНЬЦА СЖ-
ЩАА ВЪ ВИФЛЕОМѢ
И ВЪ ВЪСѢХЪ ПРѢДѢЛѢХЪ ЕГ-
О . И ОТ ДѢВОЖ ЛѢТЖ И НЫЖ-
Е ПО ВРЕМЕНИ ЕЖЕ ИСПЫ-
ТА ОТ ВЛѢХЪ. ТЫГДА СЪБЫ-
СТЬ СА РЕЧЕНОЕ ПРРКМЪ И-
ЮРЕМИЕМЪ ГЛЩМЪ. ГЛАС
ВЪ РАМѢ СЛЪШААНЪ БЫСТЬ.
ПЛАЧЪ И РЪЗАНІЕ И ВЪПЛ-
Ь МНОГЪ. РАХИЛИ ПЛАЧЖ-
ЩИ СА ЧАДЪ СВОИХЪ. И НЕ
ХОТАШЕ ОУТѢШИТИ СА
АКО НЕСЖТЬ. ОУМРЪШЖ
ЖЕ ИРОДОУ. СЕ АНГНЛЪ ГНЬ
АВИ СА ИОСИФУ ВЪ ЕГУ-
ПЪТѢ ГЛА. ВЪСТАВЪ ПОИ-
МИ ОТРОЧА И МТРЬ ЕГО. И
ИДИ ВЪ ЗЕМЛОУ ИЗЛЕВОУ.
СЛЫШАВЪ ЖЕ АКО АРЪХЕЛА-
И ЦРТЕЖЕТЪ ВЪ ИЖДѢИ. В-
Ь ИРОДА МѢСТО ОЦА СВОЕГО.
И ОУБОАВЪ СА ТАМО ИТИ.
БѢСТЬ ЖЕ ПРИИМЪ ВЪ СЪ-
НѢ. ОТИДЕ ВЪ СТРАНЖ
ГАЛИЛѢИСКЖ. И ПРИШЬ-
ДЪ ВЪСЕЛИ СА ВЪ ГРАДЪ
НАРИЦАЕМЫИ НАЗАРЕ-
ФЪ. ДА СЪБЖДЕТЬ СА РЕЧЕ-
НОЕ ПРРКМЪ АКО НАЗА-
РАНИНЪ НАРЕЧЕТЪ СА.

Cvičení 1 – Hláskosloví a grafika

- a) najděte v textu případy, kdy je znak pro přední nosovku 3 v etymologicky náležité pozici a kdy naopak na místě 'a/ja;
- b) všimněte si tvarů Ц(ЪСА)Р(ЬС)ТЪЖЕТЬ (infinitiv ЦЪСАРЬСТВОВАТИ) a НЕСЖТЬ (infinitiv НЕСТИ) a určete, v kterém z nich je psaní s nosovým 4 etymologicky náležité;
- b) rekonstruuje jery (tvrdý/měkký) v následujících tvarech:

ВЪСЪХЪ

СВОИХЪ

ВЪ (předložka)

ВЪСТАВЪ

Cvičení 2 – Tvarosloví

- a) určete, k jakému deklinačnímu typu náleží substantiva doložená v textu ve tvarech:

ЗЕМЛОУ

РЪЗІДАННЕ

ВРЕМЕНИ

НОЩЬЖ

ОЦА

- b) určete druh deklinace u adjektiv a participií ve tvarech:

ГАЛИЛЪБИСКЖ

НАРИЦАЕМЫИ

СЖЩАА

РЕЧЕНОЕ

СЛЫШАНЬ

ИЗ(ДРАИ)ЕВОУ

c) určete slovesné tvary:

СЪБЪДЕТЬ СЯ

ХОЩЕТЬ

ИСКАТИ

ПОИМИ

СЪБЫСТЬ

ХОТАШЕ

ВЪСТАБЬ

РЕКОУ

БЪЗЪБАХЪ

Cvičení 3 – Skladba

a) najděte v textu vazbu dativu absolutního;

b) najděte v textu příklad užití aktivního participia (nt-ové či s-ové) ve funkci přívlastku a určete jejich řídící substantivum/zájmeno.

LEKCE III – STAROSLOVĚNSKÁ TEXTOLOGIE

Text – začátek života sv. Václava ve dvou rukopisných verzích a v rekonstrukci M. Weingarta

a) Charvátskohlaholská redakce

– v transliteraci do cyrilice podle rukopisu Novljanského (15. stol.) s vybranými variantami z breviáře Lublaňského (L, konec 14. stol.), Římského (R, r. 1387)) a Moskevského (M, r. 1443).

Н(А) С(В)ЕТОГО ВЕЩЕСЛ(А)ВА ИС(ПОВѢДЬНИКА)

СЕ НИНЕ З ВИСТ СЕ ПРОЧСКОЕ
СЛОВО, ЕЖЕ И СМЬ ГЬ НШЬ ИС-
ОУХЬ РЕЧЕ. БОУДЕТ БО РЕЧЕ
В ПОС ЛѢД НЕЕ Д НИ, ЕЖЕ М НИМЬ
НИНЕ СОУЩЕ, ВС ТАНЕТЬ В РАТЬ Н-
А БРАТА, СНЬ НА ОЦА, И ВРАЗИ Ч-
ЛВИКОУ ДОМАШИ ЕГО. ЧЦИ БО СБ-
Ъ БОУДОУТЬ НЕМИЛИ, И В ЗДАС -
ТЬ ИМЬ БЬ ПО ДЕЛОМЬ ИХЪ. БИС-
И¹ ЖЕ К НЕЗ ЕТЕРЬ В ЧЕСѢХЬ
ИМЕНЕМЬ ВРАТИС ЛАВЬ, ЖЕНА
ЖЕ ЕГО НАРИЦАЕМА ДРАГОМ-
ИРА. И РОДША² СНЬ С КОИ ПРЕБНА-
ЦЬ, ШИЩ КР СТИ СТА И, И НАРѢС ТА
ИМЕ ЕМОУ. ВЕЩЕСЛАВЬ. ВЗ РА-

1 вист (L), вѣ (R).

2 рожд ша (L), родивши (RM).

СТ ШОУ ЖЕ ЕМОУ³ ЪКО⁴ ПОСТРИШИ
 И, ПРИЗВА БРАТИСЛАВЪ ОЦЬ Е-
 ГО НА ПОДСТРИЖЕНИЕ БИСКОУП-
 А⁵ ИМЕНЕМЪ ПОТАРА, И С КЛИРИКИ
 ЕГО ШИЩ В СПЪВ ШИМЪ ЖЕ ИМЪ МАШ-
 ОУ ШЕМОУЩ ВАЗАМЪ БИС КОУПЪ ОТРОК-
 А ПОСТАВИ И НА КРИЛЪ ШЦРЪК-
 ВЕЩ ЦТЕПЕНЬНЪ⁶ ЕМЪ ПРЕДЪ ОЛТ-
 АРОМЪ, И ПЛВИ⁶ И РЕКИ: ГИ ШБЕЩ ИСОУ-
 ХЕ, БЛБИ ОТРОКА СЕГО, ЪКОЖЕ БЛ-
 АВИ⁷ В СЕ ПРВДНИКИ ТВОЕ СИЦЕ
 ЖЕ З⁸ БЛНИЕМЪ ПОДЪС ТРИЖЕНЬ
 БИСТЬ. ТЪМЖЕ М НИМЪ ЪКО Б-
 ЛНИЕМЪ БИС КОУПА ТОГО ПР ВДН-
 АГО И МТВАМИ ЕГО НАЧЕТЬ⁹
 ОТРОКЪ РАСТИ БЛАГОДѢТИЮ БЖНЕЮ ХРАНИМЪ. НАВИЧЕ ЖЕ К НИГ
 И СЛОВЪН СКИЕ И ЛАТИН СКИ-
 Е ДОБРЪ.

b) Vostokovova redakce

– podle Toržestvenniku z knihovny Rumjancovského muzea v Moskvě (16. stol.)

3 ВЗ ДРАСТЕ ЖЕ (M).

4 ЪКО БИ (LRM).

5 Var. БЖНГО БИСКОУПА (LRM).

6 БЛБИ (LRM).

7 БЛВИЛЬ ЕСИ (LRM).

8 С (LRM).

9 НАЧЕ (L).

МЦА СЕПТЕВРИА ВЗ. КИ. ДНЬ ѿВЬ-
ЕНИЕ СТГО ВАЧЕСЛАВА КНАЗА
ЧЕСЬСКА. ГИ БЛБИ ѿЧЕ.
СЕ ННѢ СВЫСА ПРРЧЕСКОЕ СЛОВѢ
ЕЖЕ ГЛШЕ ГЪ НАШЪ НАШЪ ІСЪ ХЪ. ВЪДЕТ
ВО РЕЧЕ В ПОСЛѢДНАВІА ДНИ. БЯКО
МНИМЪ СУЩА. ВЪСТАНЕТЪ ВО
ВРАТЪ НА ВРАТА СВО ЕГО Й СНЪ
НА ОЦЪ СВОБИ, Й ВРАЗИ ДОМАШНИИ.
ЧЛВЦИ ВО СЕБѢ НЕ МИЛИ БЪДОУТ
ДА ВЪЗДРАСТЪ ЙМЪ ВЪ ПО ДѢЛО.
ИХЪ. БѢ ЖЕ КНАЗЪ ВЕЛИКЪ СЛА-
ВОБУ В ЧЕХЪ ЖИВЫЙ ЙМЕНЕМЪ
КОРОТИСЛАВЪ. БИ ЖЕНА ЕГО ДОРО-
ГОМИРЪ, РОДИСТА ЖЕ СНА ПЕРЬ-
ВЕВЦА. БИ БЯКО КРТИСТА БИ НАРЕ-
КОША ВИМА ЕМУ ВАЧЕСЛАВЪ. БИ ВЪ-
ЗРАСТЕ ѿТРОКЪ БЯКО БИ ОБУВЯТИ
ЕМОУ ВОЛОСЪ. БИ ПРИЗВА КОРОТИ-
СЛАВЪ КНАЗЪ ЕППА ЕТЕРА СЪ ВСѢ
КЛИРОСѢ. БИ ПѢВШИМЪ ЛИТЪ-
РГИЮ ВЪ ЦРКВИ СТЫБА МРИБА.
БИ ВЪЕМЪ БѢТРОКА ПОСТАВИ НА
СТЕПЕНИ ПРѢ ѿЛТАРЕ. БИ БЛБИ
Й СЕ РЕКЪ ГЪ ІСЪ ХЪ БЛБИ ѿТРОЧ
СЕ БЛБЕНИ ЕМЪ. ЙМЪЖЕ БЛБЛ
ЕСИ ВСА ПРАВЕДНИКИ ТВОИ.
БИ ПОСТРОГОША КНАЗИ БИНИ ТѢ-
МЪЖЕ МНИМЪ. БЯКО О ЧУВО БЛБЕ-
НИ ЕМЪ ЕППА ТОГО. ПО МЛТВА-

МИ БЛГОВѢРНЫМИ. НАЧА БОТРО-
КЪ РОСТИ БЛТѢЮ БЖИВЕЮ ХРА-
НИМЪ. БИ БДА БИ БАБА СВОБА ЛЮ-
ДИНА (!) ОБУЧИТИ КНИГАМЪ СЛОВЕ-
НСКИМЪ. ПО СЛѢДѸ ПОПОВУ БИ НА-
БЫЧЕ РАЗЪМЪ ДОБРѢ. ѠСАДИ* КОРО-
ТИСЛАВЪ В БУДУЧЬ. БИ НАЧА Ѡ-
ТРОКЪ О УЧИТИСА КНИГАМЪ ЛА-
ТЫНСКИМЪ. БИ НАОБУЧИСА ДОБРѢ.

c) Rekonstrukce M. Weingarta:

I. 1 се нзинѣ съвзистъ са пророчское слово, еже глагола самъ господь нашъ исочъ хръстъ.

2 »бждетъ во, рече, въ послѣдъвнѣнѣ дѣни, яже мѣнимъ нзинѣ сѣща, встанетъ братръ на брата своѣго и сзинъ на отьць свои, врази чловѣкоу домаши ѣго.«

3 чловѣци бо себѣ бждѣтъ немилн, и вздастъ имъ богъ по дѣломъ ихъ.

II. 4 взиетъ же кзназь етеръ въ чсѣхъ именимъ братиславъ, жена же ѣго нарицаема драгомира.

5 и рождьша сзинъ свои прѣвѣнць и кръстите и и нарѣсте има ѣмоу вщеславъ.

6 вздастъшоу же ѣмоу яко постриши и, призъва вратиславъ, отьць ѣго, на постриженѣ епископа етера, именимъ нотара, и съ клирикзи ѣго.

7 вѣспѣвшемъ же имъ мьшъ ѣмоу [въ цркъви сватзи марьи], вѣзъмъ епископъ отрока, постави и на крилѣ степенънемъ прѣдъ олтаремъ и благослови и рекзи:

8 »господи боже, исочъ хръсте, благослови отрока сего, якоже благословилъ єси вса правѣдникзи твоѣ.«

9 СИЦЕ ЖЕ СЪ БЛАГОСЛОВЛЕНЬЕМЪ ПОСТРИЖЕНЪ БЪИСТЪ.

10 ТЪМЪЖЕ МЪНИМЪ, ЯКО БЛАГОСЛОВЛЕНЬЕМЪ БИСОУПА ТОГО
ПРАВЪДНАЮГО И МОЛИТВАМИ ЮГО НАЧА[ТЪ] ОТРОКЪ РАСТИ, БЛАГОДѢТЬЖ
БОЖЬЕЖ ХРАНИМЪ.

11 НАВЪИЧЕ ЖЕ КЪНИГЪИ СЛОВЪНЪСКЪИЯ И ЛАТИНЬСКЪИЯ ДОБРѢ.

Cvičení 1 – jazykové srovnání

- a) najdete ve dvou rukopisných verzích (u charvátskohlaholské včetně různocnění z dalších rukopisů) ve srovnání s rekonstrukcí M. Weingarta, které je rekonstruováno do klasické staroslověnštiny, jazykové prvky chorvatské a ruské;
- b) vyberte tři morfologické rozdíly (ve jmenné i slovesné flexi) a charakterizujte je;
- c) charakterizujte rozdílné znění pasáže *ВЪСТАНЕТЪ БРАТЪРЪ НА БРАТРА СВОЮГО И СЪИЗЪ НА ОТЬЦЪ* (ve Vostokovově redakci *ВЪСТАНЕТЬ ВО БРАТЪ НА БРАТА СВО ЕГО И СЪИЗЪ НА ОЦЪ СВОБИ*) oproti verzi z charvátskohlaholské redakce *ВСТАНЕТЬ Б РАТЬ НА БРАТА, СЪИЗЪ НА ОЦА*.

Cvičení 2 – problémy textologické rekonstrukce

- a) vyberte tři pasáže, kde se charvátskohlaholské znění textově (nikoliv pouze pravopisně či hláskoslovně) odlišuje od redakce Vostokovovy;
- b) charakterizujte, jakým způsobem jsou tyto tři pasáže rekonstruovány M. Weingartem;
- c) vyberte další tři pasáže, kde se přidržuje Weingartova rekonstrukce znění charvátskohlaholského;
- d) vyhledejte pět lexikálních rozdílů mezi dvěma rukopisnými verzemi.

Assemanův evangeliář

A) Jan 1,1–14

[Fol. 1c]

1. ИСКОНІ БѢ
СЛОВО
(И) СЛОВО
БѢ ОУ БА ·
И БЗ БѢ
СЛОВО ·
2. СЕ БѢ ИСКО-
НИ ОУ БА · 3. ВЪ-
СѢ ТѢМЪ БЗИ
ША · И БЕЖНЕ-
ГО НИЧЕСОЖЕ
НЕ БЗИСТЪ · Є-
ЖЕ БЗИСТЪ :
4. ВЪ ТОМЪ ЖИВО-
ТЪ БѢ · И ЖИВО-
ТЪ БѢ СЕѢТЪ
ЧЛКМЪ · 5. И СЕѢ
ВЪ ТЪМѢ СЕЪ-
ТИТЪ СА · И ТЪ-

¹⁰ Zdroje textů viz Seznam zdrojů textů.

МА ЕГО НЕ ОБАТ •

6. $\widehat{\text{ВЗІ}}$ ЧЛКЗ ПОСЗЛА-
НЗ $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ БА • ИМА ЕМОУ
ИОАНЗ • 7. СЪ ПРИДЕ
ВЗ СЪВѢДѢТЕЛ-
СТКО ДА СЪВѢДѢ-
ТЕЛЬСТВОУЕТЗ

[Fol. 1d]

О СѢТѢ ДА ЕС(И)
ВѢРЖ (И)МЖТЗ Е-
МОУ 8. НЕ БѢ Т(З) $\widehat{\text{СВѢ}}$ •
НЗ ДА СЪВѢДѢТЕ-
ЛЬСТВОУЕТЗ О
СѢТѢ • 9. БѢ СѢТ
ИСТИНЗ(З). ЛЖЕ
ПРОСѢШТА(ЕТ)З
ВЗСѢКОГО ЧКА И-
ДЖШТААГО ВЗ ..
РЗ 10. ВЗ МІРѢ БѢ
И МІРЗ ТѢМЗ
 $\widehat{\text{ВЗІ}}$ • И ВЕСЬ МІ-
РЗ ЕГО НЕ 11. ПРИЖТЗ •
12. ЕЛИКОЖЕ ИХЗ ПРИ-
ЖТЗИ • ДАСТЗ
ИМЗ ОБЛАСТЬ •
ЧАДОМЗ БЖІЕМ
ВЗИТИ • ВѢРОУ-
ЖЦИМЗ ВЗ И-
МА ЕГО. 13. ЛЖЕ НЕ
 $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ КРЗВЕ НИ $\overset{\text{Т}}{\text{О}}$ ПО-

ХОТИ ПЛЪТЬ-
СКЪЗНА • НИ ^Т ПО-
ХОТИ МЪЖЬСКЪЗИ •
НЪ ^Т БА РОДИША
СА • 14. И СЛОВО ПЛЪ-
ТЬ ВЪНСТЪ • И
ВЪСЕЛІ СА В. НЪИ :

[Fol. 2a]

И ВІДѢХОМЪ СЛ-
ДЕЖ ЕГО • СЛА-
ВЪ ^А КЪ ИНОЧАДЪ-
АГО ^Т ОЦА • ИСПЛЪ-
НЪ БЛАГОДѢТИ
И ИСТИН(Ъ)І •

[Fol. 138a]

1. ВЪ ПЯТОЕ НА ДЕСАТЕ ЛѢТО •
ВЛАДЧСТИВЪ • ТИВЕРИѢ
КЕСАРѢ • ОБЛАДАЮЩОУ ПО-
НТЪСКОУМОУ ПІЛАТОУ • ИЮ-
ДЕЖ • И ЧЕТВРЪТОВАСТЬ-
СТВОУЮЩОУ • ГАЛИЛЕЖ ИРОДОУ •
ФІЛІПОУ ЖЕ БРАТОУ ЕГО ЧЕТВРЪТО-
ВЛАСТЬСТВОУЮЩОУ • ТУРИЕЖ •
И СТРАХОНИТЪСКОЖ СТРАНОЖ • И
ЛЮСАНИЮ • ЧЕТВРЪТОВАСТЬ-
СТВОУЮЩОУ • АБІЛИНИЕЖ • 2. ПРИ
АРХИЕРЕОУ АННѢ И КИИФѢ • БѢ^СИ
ГЛЪ БЖИ КЪ ИОАНОУ • СНОУ АХА-
РИИНОУ ВЪ ПОУСТЪЗІИ • 3. И ПРИ-

ДЕ ВЪ ВСѢХЪ СТРАНѢ ИЕРУСАЛѢ-
СКОМЪ • ПРОПОВѢДАМЪ КРЩЕНІЕ ВЪ

[Fol. 138b]

ОСТАВЛЕНІЕ ГРѢХОМЪ • 4. ЪКОЖЕ Е-
СТЪ ПИСАНО ВЪ КЪНИГАХЪ СЛОВЕ-
СЪНЪНИХЪ • ИСАИѢ П^РКА ГЛША • ГЛА^С
ВЪПІЖШААГО ВЪ ПОУСТЪИНИ • ОУ-
ГОТОВАИТЕ ПЖТЬ ГНЬ • ПРАВЕИ
ТВОРИТЕ СТЬСА ЕГО • 5. ВЪСѢКА ДЕ-
БРЬ ИСПЛЗНИТЪ СА • И ВЪСѢКА ГО-
РА И ХЛЪМЪ СЪМѢРИТЪ СА • И БЖ-
ДЖТЪ СТЪЗПЪЗЪНАА ВЪ ПРАВА-
А • И ОСТРИ ВЪ ПЖТИ ГЛАДЪКЪИ •
6. И ОУ.ЪРИТЪ ВЪ СѢКА ПЛЪТЬ СПСЕНІЕ
БЖІЕ • 7. И ГЛААШЕ ИСХОДАЩИМЪ НАРО-
ДОМЪ КРЪСТИТЪ СА ОТЪ НЕГО • И-
ЩАДИ ЕХИДЬНОВА • КТО СЪКА.А
ВАМЪ ВѢЖАТИ О^Т ГРАДЖШААГО ГНѢ-
ВА • 8. СЪТВОРИТЕ ОУБО ПЛОДЪИ ДО-
СТОИНЫ ПОКААНІѢ • И НЕ НАЧИНА-
ИТЕ ГАТИ ВЪ СЕБѢ • ЪКО ОЦА ИМА-
МЪ АВРААМА • ГЛЖ БО ВАМЪ • Ъ-
КО МОЖЕТЪ ВЪ ОТЪ КАМЕНИѢ СЕГО •
ВЪ ДВИГНЪТИ ЧАДА АВРААМОУ •
9. ОУЖЕ И СЕКЪІРА ПРИ КОРЕНИ ДРЪВА
ЛЕЖИТЪ • ВЪСѢКО ОУБО ДРЪВО НЕ
ТЕВОРАШТЕ ПЛОДА ДОБРА ПОСѢКА-
ЖТЪ • И ВЪ ОГНЬ ВЪМѢТАЖТ •
10. ВЪПРАШААХЪ ЖЕ И НАРОДИ ГЛШЕ •
ОУЧИТЕЛЮ ЧЪТО СЪТВОРИМЪ •
11. ОТЪВѢЩАВЪ ЖЕ ГЛААШЕ ИМЪ •

[Fol. 139a]

ИМѢИ ДВѢ РИ.Ѣ • ДА ДАСТЪ
НЕ ИМЖОУМОУ • И ИМѢИ БРАШНО •
ТАКОЖЕ ДА ТВОРИТЪ • 12. Придѣ же
и мзитарє крѣститѣ са и рѣша
къ нѣмоу оучителю • чѣто сѣтво-
римъ • 13. онъ же рече • ничесоже бо-
ле повелѣнааго вамъ творите •
14. Въпрашаахъ же и и воини глше •
и мзи чѣто сѣтворимъ • и рече
къ нимъ • никогоже не обидіте •
ни оклеветанте • и доволни бѣ-
дѣте оброкзи вашими • 15. Чаж-
штемъ же людемъ • и помзи-
шлѣншемъ въ себѣ въ срдци-
хъ своихъ • о иоанѣ еда тѣ естѣ
хъ • 16. ^Тѡвѣщавааше иоанъ въсѣ-
мъ гла • **А.**з оубо крѣпѣши
водою • Грѣдетъ же крѣплен
мене • **Е**моу же нѣсмъ достоинъ •
отрѣшити ремене сапогоу его • тѣ
взи крѣститѣ дѣмъ стѣнимъ •
и огнемъ • 17. **Е**моу же лопата въ
рѣкоу его • **И** потрѣбитѣ гоумно
свое • **И** сѣберетѣ пшеницѣ въ
житѣницѣ своѣ • а плѣви
сѣжежетѣ огнемъ негасацимъ •
18. **М**нога же ина оутѣшаа • благовѣ-
стѣствовааше людемъ •••••

Jan 21,1-14

[Fol. 172a]

1 По сѣмь ѿ-
ви сѧ пакы ӣс̄ оученикомъ своимъ
на мори таворьѣдзсцѣмь. ави же сѧ
сице. 2 вѣахъ възкоупѣ симонъ
петръ. и тома нарицаемои близне-
цъ. и натапаниль. иже вѣ отъ кана га-
лилѣискы. и с̄на зеведеова. и и-
на дъва отъ оученикъ его. 3 г̄ла имъ
симонъ петръ. идъ рзиез ловитъ.
г̄лаша емоу. идемъ и мзи съ то-
бож. и изидъ. и въсѣдъ въз корабье
авие. и въз тж ношть не ѡса ничесо-
же. 4 оутроу же авие възвзшю. ста
ӣс̄ при брѣсѣ. не познаша же оучени-
ци ѣко ӣс̄ естъ. 5 г̄ла же имъ ӣс̄ дѣ-
ти. еда что сзидъно имате. отъ-
вѣшташа же емоу ни. бонъ же рече
имъ. възвзѣте о деснжъ стра-
нъ кораблѣ мрѣжж. и обраштете.
въвзгж же. и к томоу не можаахъ
привлѣшти ея. отъ множества
рзиез. 7 г̄ла же оученикъ егоже лю-
блѣше ӣс̄ петрови. г̄з естъ. си-
монъ же петръ слзша въз ѣко г̄з е-

[Fol. 172b]

СТЪ. ЕПЕНДИТОМЪ ПРѢПОѢСА СА. БѢ
БО НАГЪ. І ВЪВРЪЖЕ СА ВЪ МОРЕ. 8 А ДРОУ-
СИ ОУЧЕНИЦИ КОРАБИЦЬМЪ ПРИДѢ. НЕ
БѢША БО ДАЛЕЧЕ ОТЪ ЗЕМЛА. НЪ ЪКО
ДЪБѢ СЪТѢ ЛАКТЪ. ВЛѢКЪШТЕ МРѢ-
ЖЪ РЪІВЪ. 9 ЪКО ЖЕ ИЗЛѢЖ НА ЗЕМЛЪ.
ВИДѢША ОГНЬ ЛЕЖАЩЬ И Р(Ъ)ИВЪ НА НЕ-
МЪ ЛЕЖАШТЪ И ХЛѢ(Б)Ъ. 10 ГЛА ИМЪ ИС.
ПРИНЕСѢТЕ ОТЪ РЪІВЪ ѲЖЕ ѲСТЕ НЪІ-
НѢ. 11 ВЪЛѢЗЕ ЖЕ СИМОНЪ ПЕТ(Р)Ъ И ІЗ(Е)ЛѢ-
ЧЕ М(Р)ѢЖЪ НА ЗЕМЛЪ. ПЛЪНЪ БЕ-
ЛИ РЪІВЪ. СЪТО И ПАТЬ ДЕСАТЬ И
ТРИ. І ТОЛИКОУ СЪШТЬ НЕ ПРОТЪРЪ-
ЖЕ СА МРѢЖА ❖ 12 ГЛА ИМЪ ИС. ПРИДѢ-
ТЕ ОБѢДОУИТЕ. І НИКТОЖЕ НЕ СЪМѢ-
ДАШЕ ОТЪ ОУЧЕНИКЪ ИСТАСАТИ ЕГО
ТЪІ КТО ЕСИ. ВѢДЪШТЕ ЪКО ГЪ ЕСТЪ.
13 ПРИДЕ ЖЕ ИС. І ПРИНѢТЪ ХЛѢБА И ДАСТЪ
ИМЪ. І РЪІВЪ ТАК(О)ЖДЕ. 14 СЕ ЮЖЕ ТРЕ-
ТИ(ИЦИ) ЪВИ СА ИС ОУЧЕНИКОМЪ СВОИ-
МЪ ВЪСТАВЪ ОТЪ МРЪТВЪІХЪ ❖

Kyjevské listy

[Fol. 4b]

ПО ВЪСХДѢ ❖

19. (Д)АЗЪ НАМЪ : ВЪСЕМОГЪІ ВЪЕ .
ДА ЪКОЖЕ НЪІ ЕСИ НЕБЕСЬСКЪІА
ПЦЪА НАСЪИТИЛЪ : ТАКОЗЕ

ЖЕ І ЖИВОТЪ НАШЪ СИЛО-
ЖЪ ТВОЕЖ ОУТВЕРЗДИ : ГМЬ :

МЪШЪ : ГЪ : О ТОМЪЗЕ :
20. (Ц)ѢСАРЬСТЕЪ НАШЕМЪ ГІ МІ-
ЛОСТЬЖ ТВОЕЖ ПРИЗЪРІ :
І НЕ ОТЪДАЪ НАШЕГО ТОУ-
ЗІМЪ . І НЕ ОБРАТИ НАСЪ
ВЪ ПЛѢНЪ НАРОДОМЪ ПОГА-
НЬСКЪИМЪ : ХА РАДИ ГІ НА-
ШЕГО . ІЖЕ ЦѢСАРИТЪ СЪ ОТЪ-
ЦЕМЪ І СЪ СВЯТЪИМЪ :

НАДЪ ОПЛАТЪМЪ :

21. (Т)ВОЪ ЦИРКЪНАЪ ТЕРЬДЪ ЗА-
(Ш)ЧІТИ НЪИ ГІ . ІЖЕ ЕСІ
ОБРАЗЪМЪ СВОИМЪ ОУПО-
ДОВІЛЪ . ІЖЕ НЪИ ЧЪСТІ-
(МЪ) НА БАЛЬСТВО НАШЕ . ТО-
(Г)О РАДИ ЕСІ НАМЪ ВѢЧЪ-
(Н)ОЕ ОБѢЦЪННЕ ПРИНЕСЛЪ :
(ГМЬ) НАШИМЪ :

[Fol. 5a]

ПРѢФ(АЦИЪ Д...)

22. ДА ЪКЪИЖЕ СЪТЪ ТВОА СІ .
СЛОУЖЪБЪИ ВЪЖЛЮБЛЕНЪИ-
НА . ТАКЪИЖЕ МЪИСЛЪМИ СВО-
ІМИ НЪИ ТВОРИМЪ . А ТЪИ
САМЪ ГІ ПРИСНО НЪИ ПРИЕМЛИ :

ДА ВЪЗМОЖЕМЪ ПРАВЪДЬ-
НАѢ ТВОѢ НАСЛѢДОВАТИ •
І ОТЪ НЕПРІѢЗНІНЪ ДѢЛЪ
ОЧИСТИТИ СЯ : ХМЪ ГМЪ НАШ-
МЪ : ИМЪЖЕ ВЕЛІЧЬСТВО :•

ПО ВЪСХДѢ

23. ТВОѢ СВѢТАѢ ВЪСЕМОГЪІ
ВЪЖЕ • ЪЖЕ СЕ НЪІ ПРІЕМЛЕМЪ :
НА РАЗДРѢШЕНІЕ • І НА ОЧИЩЕ-
НІЕ НАМЪ ВЪДЪ : А ТЪІ СА-
МЪ ПОМОЦЬЖ ТВОЕЖ ВЪ-
ЧЬНО ЗАШЧІТИ НЪІ : ГМ(Ь) •

*МЪШѢ •Д• О ТОМЪЗЕ :•

24. ПРОСИМЪ ТЪ ГІ ВЪЗДВИ-
ГНИ СРЪДЦА НАШѢ КЪ ТЕБѢ О-
ТЪ ЗЕМЛЬСКЪІХЪ ПОХОТ(И)
ДА ВЪЗМОЖЕМЪ ХОТѢТИ <НЕ>-
БЕСЬСКЪІМЪ ТВОИМЪ ••

[Fol. 5b]

<НАДЪ ОПЛАТЪМЪ.

25. ЪКЪИЖЕ ДАРЪІ ІМАМЪ • ПРѢДЪ
ТОБОЖ СЪТЪ • І ПРОСИМЪ
ТЪ ПРІІМІ Я • ДА І НЪІ ВЪЗМО-
ЖЕМЪ КЪ ВЪЖЛЮБЛЕНІИ ТВО-
ЕМЪ : ГМЪ НАШИМЪ : ПРѢФА-

ЦИѢ • ДО ВѢЧЪНЪІ ВЪЖЕ :•

26. ЗЪЛОБА НАШѢ НЕ ВЪРѢСНИ СЯ ВЪ
НАСЪ • НЪ ІЗДРѢШЕНІЕ ВѢЧЪ-

НОЕ ПРІСНО НАМЪ БЖДИ • ГІ
 НАШЕГО РАДИ : ТЪ БО НЗИ СА-
 МЪ ОТЪ ТЪМЪНЪИХЪ ОТЪВЕ-
 ДЕ : І ОЧИСТИ І ЗАКЛЕПЕ •
 І ДОСТОІНО ИЗБАВИ : ХМЪ
 ГМЪ НАШИМЪ :• ПО ВЪСЖДѢ :
 27. (В)ЪСЖДЪНАѢ МОЛИТВА НАШѢ
 ОУТВЕРДИ НЗИ ГІ ВЪЧЪНЪИМИ
 ТВОИМИ : І ПОДАДЪ НАМЪ СЪ-
 ПАСЕНІЕ ТВОЕ : ГМЪ НАШИМЪ :•

Penitenciál Někotoroja zapověďь

295aβ 33 СТХЪ • АПІЛЪ • ПРАВИ • АЩЕ
 34 КТО ЛЕЖА НАПИСАНЪИА КНИ •
 35 І ЯКО СТЪИ ВЪ ЦРКВИ ЧТѢ •
 36 НА СОБЛАЗНЪ ЛЮДЕ • ДА СА І-
 37 ЗВЕРЖЕ • БУДИ ВЪСЪМЪ ПРИЧЕ
 38 ТНИКО І ЛЮДЕ • КНИ ЧТЪИ СТЪИ •

295ba 1 МОИСЕВЪ ПУТЬ ІСХЪ ВЪИ-
 2 ТЪЕ • ЛЕВИТЪ • ЧИСЛА • В • І
 3 ЗАКО • ІСА СНА НАВГІ СЪ І А
 4 РУТИНЪИ • А • ЦРЪА ДВА • ПАРА-
 5 ЛИПОМЪИ • В • ЕРИНЪИ • В • ЁСТИ-
 6 РИНЪИ • А • ПЛЪРЪ • СОЛОМОНЕ •
 7 • Г • ПРИТ • АЩЕ КТО ПО СЪИ СКО-
 8 ПЕЦЪ ѠВРАЩЕТ СА В БЛЪ • ДА
 9 ІЗВЕРЖЕТЪ • АЩЕ ЛИ СА ѠБЪ-
 10 ТИТЬ • З • ЛЪ ДА ПОКАЕТ СА •
 11 А ПРИЧАСТЪЕ ДА ВОЗМЕ Ѡ ПА-

12 схи до пасхи · понеже ме-
 13 ртво тѣло ѿмѣѡ на блѣ ѡ-
 14 бращаеть · ѿ да поклана-
 15 ет са · вѣ · за оутра · вѣрз · вѣ ·
 16 попоу аще сѣтъ ногти снѣто-
 17 ви · да ѡзвержеть · всакз
 18 члѣкз ѡже сѣма пѣщаеть
 19 вз зло дшегѣвица нарѣѣ ѿ вѣ ·

295ba 20 всака жена всѣдаѡщи на
 21 мѣжа · в · лѣ · да покаѣт са ·
 22 да поклонить · вѣ · за оутра ·
 23 · вѣ · вѣрз · ѿ комкаеть ѡ
 24 пѣ · до пасхи · понеже бжи-
 25 ѿ вразз ѡскверни · вса-
 26 ка жена скажаѡщи в совѣ
 27 ѡтроча · дшегѣвица нарѣѣ-
 28 т са · ѿ аще ѡвратит са
 29 в покаѣниѣ · г · лѣ да покаѣт ·
 30 ѡ причастнѣ · вѣ · ѣ · ѡ · да ѿ-
 31 ма · ѿ поклонить · вѣ · за оу-
 32 тра · вѣ · вѣрз · аще кто с же-
 33 ною · сзѡ грѣхз створить ·
 34 скота вѣ нарѣтъ · да по-
 35 клонит са ?т · ѿ всѡ ѿ с же-
 36 ною чистит са внегода бѣ-
 37 дѣд · то аще зачнет са плѡ ·
 38 то прокаженз бѣдѣ · ѿ ро-

295bβ 1 тѣли да ѿма ѡпитѣѡ · в ·
 2 лѣ · аще с женою бѣдеть

3 в п^ка̑ · ѡли в с^вѣ ѡли в н^ѣ ·
 4 ти ѡще зачнет са в^дѣ-
 5 ть люво развоѡникъ лю-
 6 во тать · люво бл^вдникъ ·
 295bβ 7 ѡли трепетивъ · да ѡм^а
 8 родителя ѡп^т · в̄ · л^тѣ ·
 9 ѡще кто ѡсквернит са
 10 в^з ст^зѡи п^о · да постит с^ѧ
 11 ѡн^ѣ · м̄ · д^ни · ѡще в^дѣ^т
 12 в^зи ѡн^зи д^ни поганство
 13 то да створи^т п^о м^лтв^зи
 14 · г̄ · да са пи^ѣтъ ѡ ѣсть то ·
 15 всакъ ѡже в чар^зи в^ѣр^ѣ
 16 в^ѣс^з нарече^т · ѡ ѡще при-
 17 ѡдеть на покая^ніе да
 18 са ка^ѣтъ · в̄ · л^тѣ · ѡ покл^о ·
 19 в̄ · за о^утра · в̄ · в^ѣр^з · ѡко
 20 кр^тѡиан^зи в^ѣша в поган^зи
 21 ѡвратиш^ѧ · ѡже ѡдол^о
 22 сл^ѣжитъ ѡли · жре^тъ · ѡли
 23 тр^ѣв^ѣч^ѣтъ ѡх^з · да са по-
 24 стить · ѣ · л^тѣ · ѡ причаст^ѣ
 25 ѡ г^о до г^о · покл^о · к̄ · за о^у
 26 · к̄ · в^ѣр^з · вс^ѧ ѡже з в^рѣза
 27 ваза^ѣтъ ѡм^ѣшь в дом^ѣ
 28 сво^ѣ · да ѡм^а · п^о · в̄ · л^тѣ ·
 29 ѡ причасті^ѣ в^з м^ци ѣди-
 30 но^ѣ · покл^о · в̄ · за о^утра · в̄ ·
 31 в^ѣр^з · ѡще кто др^ѣга сво-

23 ньѣ ѡбратитѣ · тогда не-
 24 сет са просфѣра ёго · но да
 25 проскимисаѣтъ са · аще кто
 26 ѡт кого мьздѣ возметъ ·
 27 ѡ постѣ ѡ покаяньи ѡ
 28 ѡблазньи ѡ · да то г҃вѣтъ
 29 по · аще ли не ѡсворитъ
 30 та да имать на страшнѣ-
 31 мь с҃дѣ ѡвѣтъ дати за ·
 32 а ѡпитѣ · има · в · лѣ · мета-
 33 ни · вѣ · о҃тро · вѣ · вѣрз ·
 34 аще кий причетни · смѣ-
 35 ѡно рчѣ · да са о҃смѣотъ
 36 инни · да · поклѡ · р · аще
 37 жена бл҃гдз створитъ ти
 38 непрадна б҃дѣ ѡ прока-

296aβ 1 зивши ѡтроча ѡ идеть вз
 2 цр҃квь · хоташи да не ѡбли-
 3 чена б҃дѣ · ти комкаѣтъ
 4 да постит са · г · лѣ · а прича-
 5 стьѣ · г · мѣ · а поклѡ · вѣ о҃-

296aβ 6 тро · вѣ · вѣрз · аще кал҃҃гер-
 7 рь с кал҃҃герницеѡ бл҃҃҃ ство-
 8 ритъ · ти идеть вз цр҃квь
 9 хота гр҃ѣ скрзѣти · то пса
 10 вѣ нарѣтъ · да има ѡпитѣ ·
 11 · в · лѣ · поклѡ · т · на днь · аще
 12 кто · в · женець · на покая-
 13 ньѣ приидѣ · да има ѡпимъ ·

14 · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\dot{\text{н}}$ да причащѣтъ са $\overline{\text{Ѡ}}$
 15 $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · до $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · оутро · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ ·
 16 $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще кто $\overline{\text{П}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}\overline{\text{В}}\overline{\text{И}}\overline{\text{Т}}\overline{\text{О}}$ дре-
 17 во посѣчеть · да поклонитѣ ·
 18 · $\overline{\text{Р}}$ · $\overline{\text{Г}}\overline{\text{И}}$ помилуй · $\overline{\text{Р}}$ · ѡще кий
 19 мьздѹ даѣтъ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{У}}$ · $\overline{\text{Р}}\overline{\text{А}}$ · да $\dot{\text{н}}$ ма ·
 20 да $\dot{\text{н}}$ мать ѡпитимь · $\overline{\text{Г}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\dot{\text{н}}$
 21 причастіе $\dot{\text{Е}}$ диноѡ на $\overline{\text{М}}\overline{\text{Ц}}\overline{\text{Ь}}$ ·
 22 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{К}}$ · оутро · $\overline{\text{К}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ ·
 23 ѡ кровь · мѣсаши · ѡши кто
 24 кровь смѣсить · или ѡцъ
 25 со дщерьѡ · $\dot{\text{н}}$ мти сз снмз
 26 да $\dot{\text{н}}$ муть ѡпитѣѡ · $\overline{\text{Л}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ ·
 27 $\dot{\text{н}}$ да комкаѣтъ · $\overline{\text{Ѡ}}$ $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ · до $\overline{\text{П}}\overline{\text{А}}$ ·
 28 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{А}}$ · оутро · $\overline{\text{А}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ ·
 29 ѡще · $\overline{\text{В}}$ · $\overline{\text{Б}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{А}}$ · сз $\dot{\text{Е}}$ диноѡ женоѡ ·
 30 или зать с тещѣѡ · или све-

29баβ 31 корз с невѣскоѡ · да $\dot{\text{н}}$ мѹ
 32 ѡпитѣ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ ·
 33 оутро · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще кто
 34 с кѹмоѡ вѹдѣ · да $\dot{\text{н}}$ ма ѡпѣ ·
 35 $\overline{\text{Е}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ · $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · оутро ·
 36 · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · ѡще поимѹтъ
 37 кѹмове или $\overline{\text{Б}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{А}}\overline{\text{Ч}}\overline{\text{А}}\overline{\text{Д}}\overline{\text{И}}$ · или
 38 сестрзи · да $\dot{\text{н}}$ мѹ · ѡпѣ · $\overline{\text{З}}\overline{\text{І}}$ · $\overline{\text{Л}}\overline{\text{Ѣ}}$ ·

29баα 1 $\overline{\text{П}}\overline{\text{О}}\overline{\text{К}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{О}}$ · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ · оутро · $\overline{\text{Ѡ}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{Ѡ}}$ ·
 2 $\overline{\text{В}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{З}}$ · $\overline{\text{С}}\overline{\text{А}}$ $\overline{\text{Г}}\overline{\text{Л}}\overline{\text{А}}\overline{\text{И}}$ $\overline{\text{Н}}\overline{\text{Ѣ}}$ $\overline{\text{В}}\overline{\text{А}}$ · $\dot{\text{а}}$ $\overline{\text{Б}}\overline{\text{З}}$
 3 во всѣхъ ѣсть · то безбожни
 4 $\overline{\text{Н}}\overline{\text{А}}\overline{\text{Р}}\overline{\text{Е}}\overline{\text{Т}}$ · ѡще кто рѣтъ · до-

5 ждѣ ѿде̑ да поклѡ̑ · р̑ · аще
 6 кто постит са · в сѣ̑ · ѿли в ѿ̑ ·
 7 развѣ великиѧ стѣ̑ · то
 8 да ѿвержет са · аще ѿрь
 9 то да ѿмать ѿпимь̑ · б̑ ·
 10 лѣ̑ · аще̑ е̑сть простѣ̑ то ѿ̑
 11 гѡ̑ до гѡ̑ · поклѡ̑ · б̑ · оутро ·
 12 б̑ вѣрь · аще кто рче̑ вѣ̑
 13 своѣмꙋ рогатче · ти аще е̑-
 14 сть · чѣъ реки то · досто-
 15 инъ е̑сть см̑рти · аще ли̑
 16 покае̑тъ то̑ дни · да покл̑ ·
 17 · р̑ · аще кз комꙋ вѣ̑ прии-

296ba 18 деть на покаяніе̑ · ти ѿ-
 19 вержеть ѿ то̑ х̑̑ ѿпечали̑ ·
 20 аще гдѣ̑ мощи ѡват са вѣ
 21 земли · то не створ̑ · г̑ ·
 22 чюдѣ̑ · глѣ̑ да прослзиши̑ ·
 23 нѣмъ прог̑ль · слѣпъ да
 24 прозрить · ѿ аща створ̑
 25 чюдеса · то ѿ̑ ба̑ ѿ̑ стѣ̑
 26 аплъ̑ · аще ли не створать
 27 тѣ̑ чюдѣ̑ · то не примѣ̑
 28 ѿхъ · ѿко сотона блазни-
 9 т взи · аще кто рѣ̑тъ лѡва
 30 см̑рть · да поклѡ̑ · р̑ · *
 31 во̑еженецъ припада̑ да
 32 ѿма̑ · ѿпитей̑ · г̑ · лѣ̑ · покл̑ ·
 33 · а̑ · ѿ̑ · л̑ · треженецъ припа-

34 да ѡ̄ · э̄ · лѣ̄ да покаѣт са ·
 35 поклѡ̄ · по · а̄ · ӣ · м̄ · вса̄ хо-
 36 даӣ межю малзжена ·
 37 припадаѡ̄ да покаѣт са ·
 38 · а̄ · лѣ̄ · поклѡ̄ · т̄ · аще кто

296bβ 1 кленет са за дръга · да
 2 припадаѣтъ · е̄ · лѣ̄ · поиклѡ̄ ·
 3 · р̄ · ӣ · м̄ · аще кто вдовицю
 4 приводитъ к попу · припа-

296bβ 5 да ѡ̄ · г̄ · лѣ̄ · поклѡ̄ · р̄ · ӣ · г̄ ·
 6 аще бѡудеть скоплѣ̄ по нѹ-
 7 жи · ли родители бѡудеть
 8 проданъ на то · на тѣ̄ грѣ̄ ·
 9 да ѡмѹть ѡпѡмѡ · г̄ · лѣ̄ ·
 10 а причастьѣ̄ · ѡ̄ пѡ̄ · до пѡ̄ ·
 11 поклѡ̄ · вѣ̄ · оутро · вѣ̄ · вѣрз̄ ·
 12 аще по̄ блѡеть оупив са ·
 13 да ѡзвержет са · аще ли ѡ̄
 14 възгнѹшеньѡ̄ · да пости-
 15 ть · м̄ · днѡӣ · поклѡ̄ · вѣ̄ · оу-
 16 тро · вѣ̄ · вѣрз̄ · такѡ̄ ѡмъ по̄
 17 · э̄ · лѣ̄ · задѣти · за ѣдино лѣ̄
 18 пости са · сѹдӣ · г̄ · постзи ·
 19 за · л̄ · днѡӣ и ноши сз мо-
 20 литвзи же творити ѡлмъ ·
 21 р̄к · пл̄тр̄ь · за · вѣ̄ мѡ̄ · за
 22 а̄ · ӣ · ѡлмѣз̄ · или · э̄ · или · е̄ ·
 23 ѡчѣ̄ нѡ̄ · ѡл̄тр̄ь · перѡе̄ ·
 24 а̄ за дръгий днѡ̄ · д̄ · кра̄ ·

25 б̄л̄ж̄нӣ непорочен̄ӣ · з̄і̄ ·
26 кр̄а̄ · помил̄ч̄ӣ ма̄ б̄е̄ · е̄і̄ ·
27 ѡ̄че̄ н̄а̄ · толӣ · п̄ · кр̄а̄ · пастӣ
28 до̄ з̄емла̄ · ѡ̄че̄ н̄а̄ по̄г̄л̄ще̄ ·
29 в̄ недосп̄ѣ̄ творитӣ сице̄ ·

296бβ 30 за̄ є̄дин̄з̄ д̄н̄ь · ѡ̄ще̄ ӣ хо̄ще̄-
31 м̄з̄ не̄ п̄ѣ̄тӣ ч̄ лӣ хо̄ще̄м̄ь мо̄-
32 литӣ са̄ · то̄ да̄ по̄ѣ̄тъ · р̄ ·
33 кр̄а̄ · в̄з̄ м̄л̄т̄ва̄х̄з̄ · а̄сто̄ по̄
34 мӣна̄ӣ ма̄ б̄е̄ · да̄ ӣ то̄ є̄сть
35 за̄ д̄н̄ь · ӣже̄ хо̄ще̄тъ̄ гр̄ѣ̄хӣ
36 сво̄я̄ спов̄ѣ̄датӣ со̄ слеза̄-
37 мӣ · ꙗ̄ко̄ слезы̄ см̄ѣ̄ренӣѣ̄
38 прӣноса̄тъ · ӣ по̄кора̄щ̄ӣ

297аα 1 досто̄й̄тъ̄ поп̄зы̄ мо̄литӣ
2 да̄ по̄ю̄тъ̄ литоргӣю̄ · сле̄-
3 зы̄ во̄ с̄уть̄ гр̄ѣ̄сӣ главнӣ-
4 ӣ · ꙗ̄же̄ досто̄й̄тъ̄ пре̄ж̄ѣ̄ ·
5 ѡ̄м̄з̄итӣ · слеза̄мӣ мило̄-
6 ст̄з̄ина̄мӣ · литоргӣю̄ п̄ѣ̄-
7 пӣ · из̄ва̄бит̄ во̄ · і̄ · литоргӣ-
8 ӣ · за̄ · д̄ · м̄ц̄ӣ · ѡ̄ · к̄ · за̄ · ӣ · а̄ · л̄ ·
9 за̄ · в̄і̄ · м̄ц̄а̄ · тако̄же̄ па̄кӣ
10 др̄ӯга̄я̄ · л̄ · за̄ др̄ӯ · г̄о̄ · ӣ т̄а̄
11 рас̄ч̄естӣ · мо̄г̄ӯт̄ во̄ мо̄-
12 лӣт̄венӣцӣ · ѡ̄ще̄ хо̄т̄а̄тъ̄
13 ка̄ѡ̄ща̄я̄ са̄ до̄вр̄ѣ̄ · со̄ сле̄-
14 з̄амӣ прӣле̄жа̄н̄ӣ ·

Pražské zlomky

[Fol. 1b 17-27]

: ((СВѢ : АПОСТ-
ОЛА ПЕТРА : ((((((
ОБЛАСТЬ ОТЪ БА ПРИМЪША
СТАѢ АПОСТОЛА ПРѢМОУД-
РАѢ · ПЕТРЕ КАМЕНИ · ВѢРЪ
ПАВЛЕ МИРОУ · ОУТВѢРЪЗЕНИ(Е)
ДЪБОИЦЕЮ СВѢТОНОСЪНАѢ
РИМЪСКА ПОХВАЛО : СВѢ : НА
ПРѢСТАВЕНИЕ : БЦѢ : (((
ПРѢСТАВИ СЯ ОТЪ ЗЕМЪ
НА НЕБЕСА МАТИ БЖИѢ

[Fol. 2a 20-2b 24]

КАѢ ТА КЪЗНИ ЮДО НАОУСТИ ПРѢ-
ДАТИ СПАСЪ ЕЗА ЛИКА АПО-
СТОЛЪСКАГО ТЪ ОТЛОУЧИ
ЕЗА ДАРА ЦѢЛЕНИЕ ТЪ ЛИШИ
ЕЗА СЪ ОНѢМИ ВЕЧЕРЪВЪЗ <Т>А
ОТЪ РИ^{ТРАП}Н (ОУ)ЕЗЪИ ОТЪРИ(Н)ОУ <ЕЗА>
ОНѢМЪ НОЗѢ ОУМЪИЕЗЪ ТЕ(ОН ПРѢ)-
ЗРѢ : ѡ КОЛИКА БЛАГА НЕ (П)ОМ(Ъ)-
НѢ ТВОѢ ЖЕ ВЕСХВАЛЪНАѢ ВО-
ЛѢ ОБЛИЧАТ(Ъ) ТЪ А ТОГО НЕ-
МѢРНОЕ МѢЛОСР(Ъ)ДИ ПРОПОВѢ-
СТЪ СЯ И ВЕЛИѢ МѢЛОСТИ :·
БЛАЖЕННА : ГЛАС : · · · : Г :
ДРѢВА РАДИ АД(А)МЪ РАѢ ВЪ(СТЪ)

·· иселѣ^{ен} дрѣвзмз же крижз-
 ·: нзмз разбо(ин)икз и вз рай
 ·· взседли (с)н овз бо взкоу-
 ·· шз заповѣд̄ прѣстоупи сз-
 ·· теорзшаго и а дроугзи проп(н)-
 ·· тз сн ба тн исповѣдаше таж-
 ·· цаг(о) сн : помнани мн с̄псе егда
 ·· придеси вз цѣсарзствне свое ··
 Творзца законоу отз оученика
 коупиша правздзнаго и
 ѣко безаконзникз и пила-
 тови на (оу)дишчи постави-
 ша вз(п)зюце распзни мннз-
 ноую нас(з)ицзшаго снѣ вз поу-
 стзини мзи же правзд(з)-

Remešský evangeliář

Мт 2,13–23

на оутриа рожтѣвѣ хѣв.
 сьнатне стѣ бци. елѣ от маѣ
 ошьдъшем-
 ь вльхвомь.
 се англъ гнѣ. въ
 сьнѣ ави са и-
 осифови глѣ. въстаѣ п-
 оими отроча и мтрѣ е-
 го. ижи въ егупть. и бж-
 ди тж донъдеже ти рекоу.
 хощеть во иродь искат-

И ОТРОЧАТЕ. ДА ПОГЖБИ-
ТЬ Е . ОНЬ ЖЕ ВЪСТАВЪ ПО-
А ОТРОЧА И МТРЬ ЕГО НО
НОШТЬЖ . И ОТИДЕ ВЪ Е-
ГҮПЬТЬ И ВЪ ТЖ ДО ОҮМ-
РЬТВЕА ИРОДОВА. ДА СЪБЖ-
ДЕТЬ СА РЕЧЕНОЕ ОТ Г̄А
ПР̄КМЬ Г̄ЛЖЩЕМЬ . ОТ Е-
ГҮПЬТА ВЪЗЪВАХЪ СНА
МОЕГО. ТЫГДА ИРОДЪ ВИД-
ТВЪ АКО ПОРОҮГАНЬ БСТЬ
ОТ ВЛХВЬ РАЗГНБЕАВЬ
СА ЗБЛО И ПОСЬЛАВЬ И ЗБ-
И ВЬСА МЛАДЕНЬЦА СЖ-
ЩАА ВЪ ВИФЛЕОМѢ
И ВЪ ВЬСѢХЪ ПРѢДБЛѢХЪ ЕҮ-
О . И ОТ ДЬВОЖ ЛѢТЖ И НЫЖ-
Е ПО ВРЕМЕНИ ЕЖЕ ИСПЫ-
ТА ОТ ВЛХВЬ. ТЫГДА СЪБЫ-
СТЬ СА РЕЧЕНОЕ ПР̄КМЬ И-
КРЕМИЕМЬ Г̄ЛЩМЬ. ГЛАС
ВЪ РАМѢ СЛЫШАНЬ БЫСТЬ.
ПЛАЧЬ И РЪІДАНИЕ И ВЪПЛ-
Ь МНОГЬ. РАХИЛИ ПЛАЧЖ-
ЩИСА ЧАДЬ СВОИХЪ. И НЕ
ХОТАШЕ ОҮТѢШИТИ СА
АКО НЕСЖТЬ. ОҮМРЬШЖ
ЖЕ ИРОДОҮ. СЕ АНГНЛЬ ГНЬ
АБИ СА ИОСИФОҮ ВЪ ЕҮҮ-
ПЬТѢ ГЛА. ВЪСТАВЬ ПОИ-

МИ ОТРОЧА И МТРЬ ЕГО. И
ИДИ ВЪ ЗЕМЛОУ ИЗЛЕКОУ.
СЛЫШАВЪ ЖЕ АКО АРХЕЛА-
И ЦРТЕЖЕТЪ ВЪ ИЖДЪИ. В-
Ъ ИРОДА МЪСТО ОЦА СВОЕГО.
И ОУБОАВЪ СА ТАМО ИТИ.
БЪСТЬ ЖЕ ПРИИМЪ ВЪ СЪ-
НЪ. ОТИДЕ ВЪ СТРАНЖ
ГАЛИЛЪНСКЖ. И ПРИШИ-
ДЪ ВЪСЕЛИ СА ВЪ ГРАДЪ
НАРИЦАЕМЫИ НАЗАРЕ-
ФЪ. ДА СЪБЖДЕТЬ СА РЕЧЕ-
НОЕ ПРРКМЪ АКО НАЗА-
РАНИИЪ НАРЕЧЕТЪ СА.

Savvina kniga

Lk 8,26–39

[Fol. 53b]

ВЪ ОНѠ. ПРИХОДАЩЮ ІСОУ ВЪ СТРАНЖ
ГАДАРИНЬСКЖ. 27 СЗРЪТЕ І МЖЖЪ ЁДИ-
НЪ ОТЪ ГРАДА. ИЖЕ ИМЪШЕ БЪСЪ ОТЪ
ЛЪТЪ МНОГЪ. И ВЪ РИЗЖ НЕ ОБЛАЧА-
ШЕ СА. И ВЪ ХРАМИНЪ НЕ ЖИВЪШЕ НЪ
ВЪ ГРОВЪХЪ. 28 ОУЗЪРЪВЪ ЖЕ ІСА ПРИ-

[Fol. 54a]

ПАДЕ КЪ НЕМОУ. И ГЛАСОМЪ ВЕЛИЕ¹¹

11 Na konci strany je rukou téhož písaře přípisek: помози ги равоу твоёмоу саваю (sic!).

мь рече. что ёстѣ мнѣ ѡ тебѣ ісе
снѣ бѣ взишзניהго. молѣ ти са не мѣ-
чи мене. 29 прѣщаше бо іс дхѡу нечи-
стоуѡу. ѡйти ѡтѣ члѣа. ѡтѣ
многѣ бо лѣтѣ похѣщаше і. ѡ ба-
захѣ і жни желѣзны. ѡ пѣтѣ ст-
рѣгѣщеі. ѡ растрѣгавѣ жѣзѣ гони-
мѣ вѣиваше бѣсомѣ. сквозѣ поус-
тѣинѣ. 30 вѣспроси же єго іс глѣ. что
ѡма ёстѣ. ѡнѣ же рече. легѣѡнѣ.
ѡко бѣси мнози вѣнидѣ вѣ нѣ. 31 мо-
лѣхѣ же іса. да не повелитѣ ѡмѣ
вѣ вѣздѣнѣ вѣнѣти. 32 бѣ же тоу ста-
до свѣноѣ много пасомо вѣ горѣ.
ѡ молиша і бѣси. да повелитѣ ѡ-
мѣ вѣнѣти вѣ стадо свѣноѣ. ѡнѣ
же повелѣ ѡмѣ вѣнѣти. 33 ѡшѣдѣше
же бѣси вѣнидѣ вѣ стѣ свѣноѣ.

[Fol. 54b]

ѡ оустрѣми са все стадо по вѣрѣ-
гоу вѣ ѣзерѣ ѡ істопе вѣ водѣ. 34 ви-
дѣвѣше же насѣщеі вѣвѣшеѣ.
вѣжаша ѡ вѣвѣстиша вѣ гра-
дѣ. ѡ в селѣхѣ. 35 ѡзидѣ же народи
ѡз града. видѣтѣ вѣивѣшаго. ѡ
придѣ из ісѣи. ѡ ѡвѣтѣ сѣдѣща
члѣка. при ногоу ісѣоу. ѡз негоже ѡ-
зидѣ бѣси. ѡвѣчѣна сѣмѣсла-
ща. ѡ оувоѣша с. 36 вѣвѣстиша
же ѡмѣ. видѣвѣщеі како спѣ са

БѢСЗІНЪ. (sic!) 37 ѿ МОЛИША І ЁСЬ НАРОДЪ
ОБЛАСТИ ГЕРЬГЕСІНЬСКІА ОТИ-
ТИ ОТЪ НИХЪ. ЯКО СТРАХОМЪ ВЕ-
ЛИМЪ ОДРЪЖИМИ БѢХЪ. ІС ЖЕ ВЪ-
ЛѢЗЪ ВЪ КОРАБЪ ВЪЗВРАТИ СЯ. 38 МО-
ЛѢШЕ ЖЕ СЯ ЕМОУ МЖЖЪ ІЗ НЕГОЖЕ
БѢСИ ІЗІДѢ. ДА ВЪІ СЪ НИМЪ ВЪІЛЪ.
ІС ЖЕ ОТЪПОУСТИ І ГЛА. 39 ВЪЗВРАТИ

[Fol. 55a]

СЯ ВЪ ДОМЪ ТВОИ. ѿ ПОВѢДАІ ЕЛИКО
ТИ СТВОРИ БѢ. ОНЪ ЖЕ ІДѢШЕ ПО
ВСЕМОУ ГРАДОУ ПРОПОВѢДАА. ЕЛИ-
КО СТВОРИ ЕМОУ ІС.

Kodex Zografský

а) zázrak v Káně Galilejské (Jan 2,1–11)

[Fol. 229a]

1 І ВЪ ТРЕТИ ДЪНЬ • БРАКЪ ВЪІ
ВЪ КАНА ГАЛИЛѢІСЦѢ •
І БѢ МТИ ІСВА ТОУ • 2 ЗЪ-
ВАНЪ ЖЕ ВЪІ ІС • І ОУЧЕНИ-
ЦИ ЕГО НА БРАКЪ • 3 І НЕДОСТА-
ВЪШЮ ВИНУ • ГЛА МТИ ІСВА
КЪ НЕМОУ • ВІНА НЕ ІМѢТЪ
4 ГЛА ЕИ ІС • ЧЪТО ЕСТЬ МНѢ
І ТЕБѢ ЖЕНО • НЕ Ю ПРИДЕ

[Fol. 229b]

ГОДИНА МОѢ • 5 ГЛА МТИ ЕГО
СЛОУГАМЪ • ЕЖЕ ѦШТЕ ГЛЕ-
ТЪ ВАМЪ СЪТВОРИТЕ • Б БѢ ЖЕ
ТОУ ВОДНОСЪ КАМѢНЪ ШЕСТЬ
ПО ОЧИШТЕНИЮ ІЮДѢСКОУ
ЛЕЖАШТЬ • ВЪМѢСТАШТЬ
ПО ДЪВѢМА • ЛИ ТРЕМЪ МѢРА-
МЪ • 7 ГЛА ІМЪ ІС • НАПЛЗНИ-
ТЕ ВОДЪ • І НАПЛЗНИША ДО
ВРЪХА • 8 І ГЛА ІМЪ • ПОЧРЪПѢ-
ТЕ НЗИНѢ І ПРИНЕСѢТЕ • АРХИ-
ТРИКЛИНЪТОВИ • ОНИ ЖЕ ПРИ-
НЕСОША • 9 ЪКО ЖЕ ВЪКОУСИ АРЦХИ-
ТРИКЛИНЪ ВИНА ВЪІВЪШАГО
ОТЪ ВОДЪ • І НЕ ВѢДѢАШЕ
ОТЪ КЖДОУ ЕСТЪ • А СЛОУГЪ
ВѢДѢАХЪ ПОЧРЪПЪШЕИ ВОДЪ •
ПРИГЛАСИ ЖЕНИХА ѦРХИТРИ-
КЛИНЪ • 10 І ГЛА ЕМОУ • ВЪКЪ
ЧКЪ ПРѢЖДЕ ДОБРОЕ ВИНО ДА-
ЕТЪ • І ЕГДА ОУПЪЖТЪ СА
ТАЧАЕЕ • ТЪІ ЖЕ СЪВЛЮДЕ
ДОБРОЕ ВИНО ДО СЕЛѢ • 11 СЕ СЪТВО-

[Fol. 230a]

РИ НАЧАТЪКЪ ЗНАМЕНІЕМЪ
ІС • ВЪ КАНА ГАЛИЛЕИ • І ЪВИ
СЛАВА СВОЖ • І ВѢРОВАША
ВЪ НЪ ОУЧЕНИЦИ ЕГО •

b) podobenství o marnotratném synu (Lk 15,11–32)

[Fol. 189b]

11 рече же ·
чкз ѣтерз ѡмѣ дзвѣ сна ·

[Fol. 190a]

12 ѡ рече мѣни снѣ єю оцю
оче даждь ми · достоинж-
ж · часть ѡмѣньѣ · ѡ раздѣ-
ли ѡма ѡмѣньѣ · 13 ѡ не по
мнозѣхъ днѣхъ · сзбзравъ ·
все мѣни снѣ · ѡтиде на
странж далече · ѡ тоу ра-
сточи ѡмѣньѣ свое жнѣзи
блждзно · 14 ѡ жднѣвшю же
емоу въсѣ · вѣстѣ гла-
дъ крѣпзкз на странѣ тои ·
ѡ тѣ начатѣ лишити са ·
15 ѡ шьдз прилѣпи са єдино-
мь отѣ жителѣ тоѣ стра-
нзи · ѡ посзла ѡ на села
своѣ · пастѣ свинни · 16 ѡ же-
лаѣше насзѣтити са · отѣ
рожьць ѡже ѣдѣѣхъ свинни ·
ѡ никзтоже даѣше моу · 17 въ
себѣ же пришьдз рече · ко-
ликоу наѡмѣникъ оца мое-
го ѡзвѣдажтѣ хлѣби ·
азъ же съде гладомь гзѣблж ·

[Fol. 190b]

18 ВЪСТАВЪ ІДЖ КЪ ОЦЮ МОЕМОУ ·
І РЕКЖ ЕМОУ · ОЧЕ СЪГРѢШИ-
ХЪ НА НБО І ПРѢДЪ ТОВОЖ · 19 ЮЖЕ
НѢСМЪ ДОСТОІНЪ · НАРЕ-
ШТИ СА СНЪ ТВОИ · СЪТВОРИ
МА · ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
МЪНИКЪ ТВОИХЪ · 20 І ВЪСТА-
ВЪ ІДЕ КЪ ОЦЮ СВОЕМОУ ·
ЕШТЕ ЖЕ ЕМОУ ДАЛЕЧЕ СЖ-
ШТЮ · ОУЗЬРѢ І ОЦЬ ЕГО · І МИ-
ЛЪ ЕМОУ БЪІ · І ТЕКЪ НАПА-
ДЕ НА ВЪИЖ ЕГО · І ОБЛО-
ВЪЗА І · 21 Рече же емоу СНЪ ·
ОЧЕ · СЪГРѢШИХЪ НА НБО
І ПРѢДЪ ТОВОЖ · ЮЖЕ НѢ-
СМЪ ДОСТОІНЪ НАРЕШТИ СА
СНЪ ТВОИ · СЪТВОРИ МА ·
ЪКО ЁДИНОГО ОТЪ НАІМЪ-
НИКЪ ТВОИХЪ · 22 рече же оцъ
къ равомъ своїмъ · ско-
ро ІЗНЕСѢТЕ ОДЕЖДЖ ПРЪ-
ВЖЖ · І ОБЛѢЦѢТЕ І · І
ДАДИТЕ ПРЪСТЕНЬ НА РЖКЖ ЕГО ·

[Fol. 191a]

І САПОГЪІ НА НОЗѢ · 23 І ПРИВЕ-
ДЪШЕ ТЕЛЬЦЪ ОУПИТѢНЪІ ·
ЗАКОЛѢТЕ · І ЪДЪШЕ ДА ВЕ-
СЕЛИМЪ СА · 24 ЪКО СНЪ МОИ СЪ ·
МРЪТВЪ БѢ І ОЖИВЕ · ІЗГЪІ-

БЛЗ БѢ І ОВРѢТЕ СЯ • І НАЧА-
ША ВЕСЕЛИТИ СЯ • 25 БѢ ЖЕ СНЗ
ЕГО СТАРѢ НА СЕЛѢ • І ЪКО
ГРАДЗИ ПРИБЛИЖИ СЯ КЗ ДО-
МОУ • І СЛЫША ПѢНИѢ І
ЛИКЗИ • 26 І ПРИЗВЪАВЪ ЕДИ-
НОГО ОТЪ РАВЪ • ВЪПРАШАЙ-
ШЕ І • ЧЬТО ОУВО СИ СЖТЪ •
27 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ ЕМОУ • БРАТЪ
ТВОИ ПРИДЕ І ЗАКЛА ОЦЬ
ТВОИ • ТЕЛЬЦЬ ОУПИТѢНЗИ •
ЪКО СЗДРАВА І ПРИНАТЪ • 28 РА-
ЗГНѢВА ЖЕ СЯ • І НЕ ХОТѢА-
ШЕ ВЪНИТИ • ОЦЬ ЖЕ ЕГО І-
ШЬДЪ МОЛѢАШЕ І • 29 ОНЪ ЖЕ
ОТВѢШТАВЪ РЕЧЕ ОЦЮ СВО-
ЕМОУ • СЕ КОЛИКО ЛѢТЪ РАБО-
ТАЖ ТЕБѢ • І НИКОЛИЖЕ

[Fol. 191b]

ЗАПОВѢДИ ТВОЕЯ НЕ ПРѢ-
СТЖПИХЪ • І МЫНѢ НИКОЛИ-
ЖЕ НЕ ДАЛЪ ЕСИ КОЗЛАТЕ •
ДА СЪ ДРОУГЗИ МОИМИ ВЪЗВЕ-
СЕЛИЛЪ СЯ БИМЪ • 30 ЕГДА ЖЕ
СНЗ ТВОИ • ІЗѢДЗИ ТВОЕ
ІМѢНЬЕ • СЪ ЛЮБОДѢЦАМИ •
ПРИДЕ • І ЗАКЛА ЕМОУ ТЕЛЕ-
ЦЬ ПИТОМЗИ • 31 ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ
ЕМОУ ЧАДО • ТЗИ ВСЕГДА
СЪ МНОЖЪ ЕСИ • І В'СѢ МОѢ

ТВОѢ СЖТЪ · 32 ВЪЗВЕСЕЛИ
 ТИ ЖЕ СА Ї ВЪЗДРАДОВА-
 ТИ ПОДОБАЙШЕ · ЪКО БРАТРЪ
 ТВОИ СЪ · МРЪТВЪ БЪ Ї О-
 ЖИВЕ · ЇЗГЪИВЪ БЪ Ї О-
 БРЪТЕ СА ·

c) vzkříšení Lazara (Jan 11,1–45) – text s vybranými různočteními z Assemanova evangeliáře (As) a Mariánského kodexu (Mar) v transliteraci do cyrilice, ze Savviny knihy (Sav), Ostromirova evangeliáře (Ostr), Nikolského čtveroevangelia (Nik) a charvátskohlaholského evangeliáře Illyrico 4 (Illyr 4) v transliteraci do latinky.

[Fol. 260a]

1 БЪ¹² ЖЕ ЕТЕРЪ¹³
 БОЛА ЛАЗАРЪ¹⁴ ОТЪ ВИТАНИИ¹⁵ ·
 ГРАДЬЦА МАРИНА¹⁶ · Ї МАРЪТЪ¹⁷
 СЕСТРЪИ ЕИ¹⁸ · 2 БЪ ЖЕ МАРИѢ ·
 ПОМАЗАВЪШИѢ ГЪ МЪРОМЪ¹⁹ ·
 Ї ОТЬРЪШЪ НОСЪ ЕГО ВЛАСЪИ
 СВОИМИ · ЕИЖЕ БРАТЪ²⁰ ЛАЗАРЪ

[Fol. 260b]

БОЛЪЙШЕ · 3 ПОСЪЛАСТЕ²¹ ЖЕ СЕ-

12 бысть Nik.

13 единъ Sav, Mar; ѳдинъ Ostr.

14 лазаръ As; лазоръ Sav; *lazar* Illyr. 4.

15 вифаниа As; вифаниа Ostr.

16 марина As (?), Mar, Sav, Ostr (?), Nik; *marie* Illyr. 4.

17 мартъ Mar; марьтъ Sav; марфъ Ostr; марьти Nik; *marti* Illyr. 4.

18 ѳ Mar; еа Sav; еи Nik; *ego* Illyr. 4.

19 мвромъ As, Sav; мврожъ Mar; мврожь Ostr; мастию Nik.

20 братъ Mar.

21 послатъ Sav, Ostr; посласта Nik; *poslasta* Illyr 4.

стрѣ его къ ѿемоу глѣжшти •
 ги се егоже тзи²² ѡлюбиши во-
 литз²³ • 4 слзшавз же ис рече •
 си болѣзнь нѣстз къ сзмрз-
 ти • нз кз²⁴ славѣ бжи • да про-
 славитз са снз бжи еж •
 5 ѡлюбѡѡше²⁵ же ис • мар²⁶ тж •
 ѡ сестрж еж • лазарѣ²⁶ •
 6 егда же оуслзша²⁷ ѣко болитз²⁸
 тогда же прѣбзистз • на ѿе-
 мже вѣ²⁹ мѣстѣ дзба дьни •
 7 по томь же гла оученикомз³⁰ •
 ѡдѣмз вз юдеж пакзи •
 8 глаша емоу оученици³¹ равви³²
 нзи ѡнѣ ѡскажж³³ тебе каме-
 ни емь повити юдеи •
 ѡ пакзи ли ѡдѣши тамо •
 9 отзвѣшта³⁴ ис • не дзба³⁵ ли на
 десате часа³⁶ есте вз дьни •

22 тзи vnech. As, Mar, Nik, Илуг 4.

23 се...волитз vnech. Sav.

24 о As, Mar, Sav, Ostr, Nik, Илуг 4 (о).

25 ѡлюбѡше As; ѡлюбѡше Sav; ѡлюбаше Nik; *ljublaše* Илуг 4.

26 и лазарѣ As, Mar, Ostr; и лазора Sav; и лазара Nik; *mariju i lazora* Илуг 4.

27 слзша Ostr; *sliša* Илуг 4.

28 егда...волитз vnech. As.

29 вы Nik.

30 *къ učenikom svojim* Илуг 4.

31 оученици его Mar, Sav, Ostr (его), Илуг 4 (ego).

32 оучителю Mar, Sav.

33 искажж As, Ostr; искажж Nik; *iskahu* Илуг 4.

34 отзвѣшавз Sav (?); *otvѣštav* Илуг 4.

35 дьѣ As; дзѣѣ Mar, Sav, Ostr; дѣѣ Nik; *dvě* Илуг 4

36 годинѣ As, Mar, Sav, Ostr; годѣны Nik; *godině* Илуг 4.

ЃШТЕ КЗТО ХОДИТЪ ВЪ ДЪНЕ •
НЕ ПОТЪКНЕТЪ СА • ЪКО СЕЪ-
ТЪ МИРА СЕГО ВИДИТЪ • 10 ЃШТЕ
ЛИ КЗТО ХОДИТЪ ПОШТИЖ ПО-

[Fol. 261a]

ТЪКНЕТЪ СА ЪАКО СЕЪТА НЪ-
СТЪ О НЕМЪ • 11 СИ РЕЧЕ³⁷ • Ї ПО СЕ-
МЪ ГЛА³⁸ • ЛАЗАРЪ ДРОУГЪ НАШЪ
ОУСЪПЕ • НЪ ЇДЖ ДА³⁹ ВЪЗВОУ-
ЖДЖ І • 12 РЪША⁴⁰ ЖЕ ОУЧЕНИЦИ ЕГО •
ГИ • ЃШТЕ ОИУСЪПЕ • СЪПА-
СЕНЪ БЪДЕТЪ • 13 ІС ЖЕ РЕЧЕ⁴¹ О СЪ-
МРЪТИ ЕГО • ОНИ ЖЕ МЪНЪША •
ЪКО О ОУСЪПЕНИИ СНИ І⁴² СЪНА⁴³
ГЛЕТЪ • 14 ТОГДА РЕЧЕ ІМЪ ІС •
НЕ ОБИНОУЖА СА⁴⁴ • ЛАЗАРЪ ОУ-
МЪРЪТЪ⁴⁵ • 15 Ї РАДОУЖА СА ВАСЪ
РАДИ • ДА ВЪРЖА ІМЕТЕ ЪКО
НЕ ВЪХЪ⁴⁶ ТОУ • НЪ ЇДЪМЪ КЪ НЕ-
МОУ • 16 РЕЧЕ ЖЕ ТЪОМА⁴⁷ • НАРИ-
ЦАЕМЪ БЛИЗНЪЦЪ • КЪ ОУЧЕ-

37 рекъ Ostr; *rek* Illyr 4.

38 + имъ Ostr, Mar; *im* Illyr 4 (doplнит formy glagola!!!).

39 *da oъ s'na* Illyr 4.

40 рекоша Ostr.

41 вѣща же исъ As.

42 снѣ љ vunech. As, Mar, Sav, Nik, Ostr, Illyr 4.

43 съноу Ostr.

44 обинъи са Sav; обинъжа са Ostr.

45 оумрѣ Ostr; *umrѣ* Illyr 4.

46 быхъ Nik.

47 ѡома As, Mar, Sav; *фома* Ostr.

НИКОМЪ · ЇДѢМЪ Ї МЪИ ДА
ОУМЪРЕМЪ СЪ НИМЪ · 17 ПРИШЬ-
ДЪ ЖЕ ИС ВЪ ВИТАНИЖ · ОБРѢ-
ТЕ І · ЧЕТЪРИ ДЪНИ ІМЖ-
ШТЬ⁴⁸ ВЪ ГРОБѢ · 18 БѢ¹ ЖЕ ВИТА-
НИѢ БЛИЗЪ ІЛМА · ЪКО Д І СТА-
ДИ⁴⁹ · 19 Ї МНОСИ ЖЕ ВѢАХЖ⁵⁰ ПРИ-
ШЬЛИ · КЪ МАРЪ ТѢ І МАРИ⁵¹ ·

[Fol. 261b]

ДА ОУТѢШАТЪ І · О БРАТѢ Ю
20 МАРЪТА ЖЕ ЕГДА ОУСЛЪИША ·
ЪКО ИС ГРАДЕТЪ СЪРѢТЕ⁵² І ·
А МАРИѢ ДОМА СѢДѢАШЕ⁵³ · 21 РЕ-
ЧЕ ЖЕ МАРЪ ТА КЪ ІСЪ · ГИ АШТЕ
БИ⁵⁴ СЪДЕ ВЪІЛЪ⁵⁵ · НЕ БИ⁴³ БРА-
ТЪ⁹ МОИ ОУМРЪЛЪ · 22 НЪІНѢ ВѢ-
МЪ⁵⁶ · ЪКО ЕГОЖЕ КОЛИЖДО ·
ПРОСИШИ ОТЪ⁵⁷ БА ДАСТЪ ТИ⁵⁸ БЪ ·
23 ГЛА ЕІ ИС · ВЪСКРЪСНЕТЪ БРА-
ТЪ⁹ ТВОИ · 24 ГЛА ЕМОУ МАРЪ ТА ·
ВѢМЪ⁴⁵ ЪКО ВЪСКРЪСНЕТЪ ·

48 юже имжши As, Mar, Sav, Ostr, Nik (о҃҃҃҃), Ил҃҃҃҃ 4 (*juže*).

49 статни Sav; попьришь Ostr; *pyřišt* Ил҃҃҃҃ 4.

50 вѣхж Sav; vnech. Ostr; вѣахоу Nik; *běhu* Ил҃҃҃҃ 4.

51 ма҃ри As, Mar, Sav, Ostr, Nik, Ил҃҃҃҃ 4 (*marii*).

52 *tekši srēte* Ил҃҃҃҃ 4.

53 сѣдѣше Sav, Ил҃҃҃҃ 4 (*sěděše*); сѣдиѣше Nik.

54 вѣи Sav, Ostr.

55 *bil* Ил҃҃҃҃ 4

56 *vědě* Ил҃҃҃҃ 4.

57 оу As, Sav, Nik.

58 те҃бѣ Mar, Sav, Ostr, Nik, Ил҃҃҃҃ 4 (*tebě*).

ВЪ ВЪСКРЪШЕННЕ ВЪ ПОСЛѢ-
 ДЪНИ ДЪНЬ • 25 рече же еи $\overline{\text{ис}}$ •
 азъ есмь въскрѣшенне і
 животъ • вѣроуѣни въ ма •
 ѡште оумьретъ ѡживетъ⁵⁹ •
 26 і в'сѣкз живзи • і вѣроу-
 ѣни въ ма не оумьретъ⁶⁰ въ
 вѣкз⁶¹ • і мѣши ли вѣрж се-
 моу • 27 гла емоу еи $\overline{\text{ги}}$ • ѡзъ
 вѣровахъ⁶² ѣко тзи еси $\overline{\text{хъ}}$
 $\overline{\text{снъ}}$ $\overline{\text{бжи}}$ ⁶³ • градни⁶⁴ въ миръ⁶⁵ •
 28 і се рекъши іде • і призь-

[Fol. 262a]

ва⁶⁶ маринж сестрж свож
 таі • і рекъши еи⁶⁷ • оучите-
 ль се ёстъ • і советъ⁶⁸ та •
 29 ѡна же ѣко оуслзша⁶⁹ • въ-
 ста скоро⁷⁰ • і иде кз немоу •
 30 не вѣ же не оу $\overline{\text{ис}}$ ⁷¹ • пришьлз

59 живз бждетъ Sav.

60 живз бждетъ místo не оумьретъ Sav.

61 вѣкз As; *věki* Илуг 4.

62 вѣроуѣж Ostr.

63 *boga živago* Илуг 4.

64 градзи As; градзи Mar, Ostr; градзи Sav; греди Nik.

65 есь миръ As, Mar; вьсь миръ Nik; *iže v mir sa prišl esi* místo градни въ миръ Илуг 4.

66 пригласі As; призьва Sav; пригалси Nik; *vъzva* Илуг 4.

67 *vъnech.* As, Mar, Ostr.

68 глашаetz As, Nik.

69 *slīšavši* místo ѣко оуслзша Илуг 4.

70 ядро Mar; едро Nik.

71 не ю же бысть исоуьсь пришьль Nik; *ne bě že ošte isus* Илуг 4.

ВЪ ВЪСЬ⁷² • НЪ ВЪ⁷³ НА МЪСТЪ
 ЕШТЕ⁷⁴ • ІДЕЖЕ СЪРЪТЕ І
 МАРЪТА • 31 ІЮДЕІ ЖЕ • СЖШТЕ-
 І⁷⁵ СЪ НЕМЪ ВЪ ДОМОУ • І ОУТЪ-
 ШАЖШТЕ⁷⁶ Ж • ВИДЪВЪШЕ
 МАРИЖ • ЪКО СКОРО⁵⁹ ВЪСТА І Н-
 ЗИДЕ • ПО НЕІ ІДЖ⁷⁷ ГЛЪЖШТЕ •
 ЪКО ІДЕТЪ НА ГРОВЪ І⁷⁸ ПЛАЧЕ-
 ТЪ СА ТОУ⁷⁹ • 32 МАРИЪ ЖЕ ЪКО ПРИ-
 ДЕ • ІДЕЖЕ ВЪ НС • ВИДЪВЪ-
 ШИ І ПАДЕ ЕМОУ НА НОГОУ⁸⁰ •
 ГЛЪЖШТИ⁸¹ ЕМОУ ГИ • АШТЕ БИ⁴³
 ВЪІЛЪ СЪДЕ • НЕ БИ⁴³ МОІ БРА-
 ТЪ⁹ ОУМРЪЛЪ • 33 ІС ЖЕ ЪКО ВИДЪ⁸²
 Ж ПЛАЧЖШТЪ СА • І ПРИШЪ-
 ДЪШАА СЪ НЕМЪ ІЮДЕА • ПЛА-
 ЧЖШТА СА • ЗАПРЪТИ ДОУХОУ •
 І ВЪЗМЪТИ СА САМЪ⁸³ 34 І РЕЧЕ •

[Fol. 262b]

КЪДЕ ПОЛОЖИТЕ І • ГЛА-
 ША ЕМОУ • ГИ • ГРАДИ⁸⁴ І ВИЖДЪ •

72 *gradъc* Илуг 4.

73 *бы* Nik; *bě ošte* Илуг 4.

74 *onom* Илуг 4.

75 *сжштин* As; *соуштее* Nik.

76 *оутъшажштин* As; *оутъшажж* Sav.

77 *идоша* As, Sav, Ostr; *idoše* Илуг 4.

78 *да* Mar, Ostr, Nik.

79 *плакатъ са місто і плачетъ са тоу* Sav.

80 *ripade k nogama ego місто паде...ногоу* Илуг 4.

81 *reče* Илуг 4.

82 *видъвъ* As; *viděv* Илуг 4.

83 *дхмъ* As.

84 *градн* As; *ходи* Sav; *приди* Ostr; *греды* Nik.

35 ĩ просльзи⁸⁵ са ĩс̄ · 36 гла̄хж
 же іюдеі · виждь како лю-
 блѣаше⁸⁶ і · 37 ѣтери⁸⁷ же отъ
 ни хъ рѣша⁸⁸ · не можаѣше⁸⁹
 ли съ ѡтверъззи очи слѣ-
 поуемоу⁹⁰ · сътворити · да
 і съ не оумьреть⁹¹ · 38 іс̄ же
 пакъзи прѣта въ себѣ · при-
 де къ гробоу · вѣ¹ же пешть⁹²
 ĩ каменъ належаѣше на
 ѣи · 39 гла̄ ĩс̄ · въззмѣте
 камень · гла̄ емоу сестра
 оумьрзша его⁹³ · мар та · ги
 юже смрздитъ · четврѣ-
 дньевьнъ⁹⁴ во естъ · 40 гла̄ еи
 ĩс̄ · не рѣхъ⁹⁵ ли ти · вѣко ѣште
 вѣроуеши · оузьриши сла-
 вѣ бжѣ · 41 възаса⁹⁶ же ка-
 менъ⁹⁷ · іс̄ же възведе⁹⁸ очи

85 въсльзи Nik.

86 люблѣше Sav; люблаше Nik.

87 єдини Mar; ини Sav; нѣции Ostr.

88 рекоша Ostr.

89 можаше Sav, Nik; *možaše* Illyr 4.

90 слѣпоуемоу As; слѣпооуемоу Mar; слѣпъцоу Sav; слѣпоуоуемоу Ostr; слѣпомоу Nik; *slěpu roždenu* Illyr 4.

91 оумьреть Ostr; *umr' l bi* Illyr 4.

92 пещера Sav, Ostr; *peštera* Illyr 4.

93 оумьрзшаго As, Mar, Ostr; оумарьшаго Nik.

94 четврѣдньевенъ As; четврѣтодньеванъ Nik; *četr̄v' tod̄njev̄n̄* Illyr 4.

95 рекохъ Ostr.

96 възаша Ostr; възеше Nik; *vzeše* Illyr 4.

97 add. идеже вѣ оумьрзи лежа Mar; идеже вѣ лежа мрътези Sav; идеже вѣ оумьрзи лежа Ostr; *oť groba v nĕmže ležāše mrv̄tvi* Illyr 4.

98 възведеъ Ostr; възведеъ Nik; *vъzved̄* Illyr 4.

ВЗІСПРЬ⁹⁹ · І РЄЧЕ · ОЧЕ ХВА-
ЛЖ ТЕБѢ ВЪЗДАЖ · ЪКО ОУ-
СЛВИША МА · 42 ѦЗЪ ВѢДѢЦХЪ¹⁰⁰ ·

[Fol. 263a]

ЪКО ВСЕГДА МЕНЕ ПОСЛОУ-
ШАЕШИ · НЪ НАРОДА¹⁰¹ РАДИ · СТО-
ЦШТАЕГО¹⁰² ОКРЪСТЪ · РѢХЪ ДА
ВѢРЖ ІМЖТЪ · ЪКО ТЪІ МА
ПОСЪЛА · 43 І СЕ РЕКЪ · ГЛАСО-
МЪ ВЕЛИЕМЪ ВЪЗГЛАСИ¹⁰³ ·
ЛАЗОРЕ ГРАДИ¹⁰⁴ ВЪНЪ · 44 І АБИЕ
ІЗИДЕ ОУМЪРЪІ · ОБАЗАНЪ
НОГАМА І РЖКАМА · ОУКРОЕ-
МЪ¹⁰⁵ · І ЛИЦЕ ЕГО ОБАЗАНО ОУ-
БРОУСОМЪ¹⁰⁶ · ГЛА ІМЪ НС · РА-
ЗДРѢШИТЕ І · І НЕ ДѢІТЕ
ЕГО ІТИ · 45 МНОЗИ ЖЕ ОТЪ І-
ЮДѢ · ПРИШЪДЪШЕІ¹⁰⁷ КЪ МА-
РИ · ВИДѢВЪШЕ ЕЖЕ СЪТВО-
РИ ІС · ВЪРОВАША ВЪ НЕГО¹⁰⁸ ∴ КОЦ ·

99 горѣ Sav, Ostr; *vispr na nebo* Илѣг 4.

100 вѢдѢхъ Mar, Sav, Nik; *věděh* Илѣг 4.

101 *ljudi* Илѣг 4.

102 стоѦштаго As, Mar, Ostr; стоѦштаго Sav; стоештаго Nik; *stoeštih* Илѣг 4.

103 възъва Mar, Sav; гласъмъ великъъмъ възъва Ostr; *vъzpi glasom veliem glagole* Илѣг 4.

104 иди Sav.

105 оукромми As; оукроммъ Ostr; кирѢми Nik.

106 оуброусомъ обазано As; оуброусомъ обазано Mar, Sav; оуброуцъмъ обазано Ostr; соударомъ обазано Nik; *ubrusom bē obezano* Илѣг 4.

107 пришѢдъшни As; пришѢдъше Ostr; *prišd'sih* Илѣг 4.

108 нъ As; нь Nik; *va n* Илѣг 4.

Život Metodějův

[Fol. 105a]

при
лоучи же са въ тзи дни ро-
стиславъ князь словѣ-
ньскъ съ стоплѣкъмъ.
посъласта из моравѣи къ
црѣю миѣхилоу. глѣща

- (20) тако. яко бжнѣю млѣти-
ю сздрави ѣсмъ. и соуть
въ нзи въшьли оучители
мнози крѣстиани из бла-
хъ и из грѣкъ. и из нѣмьць.
оучаще нзи различь. а мзи
словѣни проста чадъ и не
имамъ. иже бзи нзи на-
ставилъ на истиноу и ра-
зоумъ сзказалъ. то до-
брѣи влдо послѣли такъ
моужь иже нзи исправи-

[Fol. 105b]

тъ въсакоу правьдоу. тзгда
црѣ миѣхилъ рече къ фило-
софоу костантиноу. слзи-

ШИШИ ФИЛОСОФЕ РЪЧЬ
СИЮ. ИНЪ СЕГО ДА НЕ МОЖЕ-
ТЬ СЪТВОРИТИ РАЗВѢ ТЕБЕ.
ТѢ НА ТИ ДАРИ МНОЗИ И ПО-
ИМЪ БРАТЪ СВОИ ИГОУМЕНЪ
МЕФЕДИИ ИДИ ЖЕ. ВЪИ БО Ю-
СТА СЕЛОУНАНИНА. ДА СЕЛОУ-

(10) НАНЕ ВЪСИ ЧИСТО СЛОВѢНЬ-
СКЪИ БЕСѢДОУЮТЬ. ТЪГДА
НЕ СЪМАСТА СА Ѡреши. НИ
БА НИ ЦРѦ. ПО СЛОВЕСИ СТГО
АПЛА ПЕТРА. ЯКОЖЕ РЕЧЕ БА
БОИТЕСА ЦРѦ ЧЪТѢТЕ. НЪ БЕ-
ЛИКЪЖЪ СЛЪШАВЪША РЪЧЬ. НА МО-
ЛИТВОУ СА НАЛОЖИСТА И СЪ
ИНѢМИ ИЖЕ БААХОУ ТОГО-
ЖЕ ДХА. ЯГОЖЕ И СИ. ДА ТОУ Я-

(20) ВИ БЪ ФИЛОСОФОУ. СЛОВѢНЬ-
СКЪИ КНИГЪИ. И АБИЕ ОУСТРО-
ИВЪ ПИСМЕНА И БЕСѢДОУ СЪ-
СТАВЛЪ. ПОУТИ СА ЯТЪ МО-
РАВЪСКАГО ПОИМЪ МЕФЕО-
ДИА. НАЧАТЬ ЖЕ ПАКЪИ
СЪ ПОКОРЪМЪ ПОВИНОУА
СА СЛОУЖИТИ ФИЛОСОФОУ
И ОУЧИТИ СЪ НИМЪ. И ТРЪ-
МЪ ЛѢТОМЪ ИШЪДЪШЕМЪ.
ВЪЗВРАТИСТАСА ИЗ МОРА-
ВЪИ. ОУЧЕНИКЪИ НАОУЧЪША

[Fol. 105c]

- ОУКѢДѢВЪ ЖЕ ТАКОВА МОУ-
ЖА АПОСТОЛИКЪ НИКОЛА.
ПОСЪЛА ПО НА ЖЕЛАЮ БИ-
ДѢТИ Я ЯКО АНГЛА БЖИ-
Я. СТИ ОУЧЕНИЕ ЮЮ. ПО-
ЛОЖЬ СЛОВѢНСКОЕ ЕБА-
НГЛИЕ НА ОЛТАРИ СТГО
ПЕТРА АПЛА. СТИ ЖЕ НА
ПОПОВЪСТВО БЛЖНАГО.
МЕФЕДИЯ. БААХОУ ЖЕ
- (10) ЕТЕРА МНОГА ЧАДЬ. ЯЖЕ
ГОУЖАХОУ СЛОВѢНСКЪ-
Я КНИГЪ ГЛЮЩЕ. ЯКО
НЕДОСТОИТЬ НИКОТОРО-
МОУЖЕ ЯЗЫКОУ ИМѢТИ
БОУКОВЪ СВОИХЪ. РАЗЕБѢ
ЕВРЕИ И ГРЪКЪ И ЛАТИНЪ.
ПО ПИЛАТОВОУ ПИСАНИЮ.
ЯЖЕ НА КРЪСТѢ ГНИ НА-
ПИСА. ЯЖЕ АПОСТОЛИКЪ
- (20) ПИЛАТЪНЪ. И ТРЪЯЗЪ-
ЧЬНИКЪ НАРЕКЛЪ ПРОКЛА-
ТЬ. И ПОВЕЛѢ ЯДИНОУМЪ
ЕППОУ ИЖЕ БѢ ТОЮЖЕ ЯЗЕ-
Ю БОЛЬНЪ. И СТИ Ѡ ОУЧЕНИ-
КЪ СЛОВѢНСКЪ ТРИ ПОПЪ.
А .В. АНОГНОСТА. ПО ДНЪХЪ
ЖЕ МНОЗѢХЪ ФИЛОСОФЪ
НА СОУДЪ ГРАДЪИН. РЕЧЕ КЪ

МЕӨДИНЮ БРАТОУ СВОЕ-
МОУ. СЕ БРАТЕ ВѢ СОУПРОУ-
ГА БАХОВѢ. ЁДИНОУ БРА-

[Fol. 105d]

ЗДОУ ТАЖАЩА. И АЗЪ НА
ЛѢСѢ ПАДАЮ СВОИ ДНЬ СЪ-
КОНЬЧАВЪ. А ТЪИ ЛЮБИШИ
ГОРОУ ВЕЛЬМИ ТО НЕ МОЗИ
ГОРЪИ РАДИ ѠСТАВИТИ
ОУЧЕНИА СВОЕГО. ПАЧЕ БО
МОЖЕШИ КЪИМЪ СПСЕНЪ
БЪИТИ.

Frizinské zlomky¹⁰⁹

[Fol. 160b]

Iaz ze zaglagolo
Zlodeiu, i uzem iego
delom, i uzem iego
lepocam. Tose uue-
5 ruiu u Bog uzemo-
goki, i u iega Zin,
i u Zuueti Duh, da ta
tri imena «sunt» edin Bog,
Gozpod zuueti,

109 Na levé straně uvádíme text v transliteraci, na pravé straně rekonstruovaný do klasické stsl.

ИЗЪ СЪ ЗАГЛАГОЛЪ
ЗЪЛОДЪЮ И ВЪСЪМЪ ЮГО
ДЪЛОМЪ И ВЪСЪМЪ ЮГО
ЛЪПОТАМЪ. ТО ЖЕ ВЪ-
РОУЖЪ ВЪ БОГЪ ВЪСЕМО-
ГЪЩИИ И ВЪ ЮГО СЪИЗЪ
И ВЪ СЪАТЪИИ ДОУХЪ, ДА ТА
ТРИ ИМЕНА ЮДИНЪ БОГЪ
ГОСПОДЪ СЪАТЪИИ,

- 10 ise z[t]uori nebo i z-
emlo. Tose izco ie-
ga milozti, i sancte
Mariae, i sancte Mic-
hahela <=haela>, i sancte Pe-
- 15 tra, i useh bosih zil,
i uzeh bosih mose-
nic, i useh bosih za-
connic, i useh zuetih
deuuz, i uzeh bosih moki,
- 20 da mi rasite na pomoki
biti ki Bogu moih gre-
chou, da bim cisto iz-
pouued ztuoril i od-
puztic ot Boga priel.
- 25 Bogu uzemogokemu
izpouuede uze moie
greche, i sancte Marie,
uzeh nepraudnih del
i nepraudnega pomislenia,
- 30 ese iezem vvuede ztuo-
ril ili ne uuede, nudmi
ili lubmi, zpe ili bdê,
u zpitnih rotah, v lisnih
resih, v tatbinah, u znicistvę,

ИЖЕ СЪТВОРИ НЕБО И
ЗЕМЛѢ. ТО ЖЕ ИСКѢ Ю-
ГО МИЛОСТИ И СВАТЪНА
МАРИНА И СВАТЪАЮГО МИ-
ХАЕЛА И СВАТЪАЮГО ПЕ-
ТРА И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ СЪЛЪ
И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ МЖЧЕ-
НИКЪ И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ ЗА-
КОНЬНИКЪ И ВЪСЪХЪ СВАТЪИХЪ
ДЪВИЦЪ И ВЪСЪХЪ БОЖЬИХЪ МОЩНИ,
ДА МИ РАЧИТЕ НА ПОМОЩИ
БЪТИ КЪ БОГОУ МОИХЪ ГРѢ-
ХОЕЪ, ДА БИМЪ ЧИСТО (п. -ж) ИС-
ПОВѢДЪ СЪТВОРИЛЪ И ОТЪ-
ПОУСТЪКЪ ОТЪ БОГА ПРИНАЛЪ.
БОГОУ ВЪСЕМОГЩЮЮМОУ
ИСПОВѢДЪ ВЪСА МОЮ
ГРѢХЪ И СВАТЪИ МАРИИ
ВЪСЪХЪ НЕПРАВЪДЪНИХЪ ДѢЛЪ
И НЕПРАВЪДЪНАЮГО ПОМЪШЛЕНЬА
ИЖЕ ЮСМЪ ВЪДА СЪТВО-
РИЛЪ ИЛИ НЕВЪДА, НЖДЪМИ
ИЛИ ЛЮБЪМИ, СЪПА ИЛИ БЪДА,
ВЪ СПЪИТЪНИХЪ РОТАХЪ, ВЪ ЛЪЖЪНИХЪ
РЪЧЪХЪ, ВЪ ТАТЪБИНАХЪ, ВЪ *СЪНИЧЪСТВЪ,

[Fol. 161a]

- 35 u lacomztue, v lichogedeni,
v lichopiti, u uzemztue
i u uzem lichod[e]iani. Ese
iesem ztuoril protiuuo
Bohu od toho dine,
40 ponese cristen bih, dase
do diniznego dine, togo
uzego izpouueden bodo
Bogu i sancte Marii i sancto
Laurenzu, Gospodi,
45 i uzem zuetim, i tebe,
bosi rabe. Caiu ze
moih grechou i rad ze
chocu caiati, elicose
zimizla imam, eche
50 me, Bose, postedisi. Dai mi,
Bose Gozpodi, tuuoiu
milozt da bim nez-
ramen i neztiden
na zudinem dine
55 pred Tu[o]ima osima
ztoial, igdase pri-
des zodit siuuim
i mrtuim, comusdo
po zuem dele. Tebe,
60 Bose miloztivui,
poruso uza moia
zlouuez[a], i moia
dela, i moie pomis-
lenie, i moie zridze,

ВЪ ЛАКОМЪСТЕБѢ, ВЪ ЛИХОБДЕНЬИ,
ВЪ ЛИХОПИТЬИ, ВЪ *ВЪЗМАСТЕБѢ
И ВЪ ВЪСЕМЪ ЛИХОДѢМЪХЪИ, ЮЖЕ
ЮСМЪ СЪТВОРИЛЪ ПРОТИВЪ
БОГОУ ОТЪ ТОГО ДЪНЕ,
ПОНЕЖЕ КРЪЩЕНЪ ВЪИХЪ, ДАЖЕ
ДО ДЪНЬШЪНИАЮГО ДЪНЕ. ТОГО
ВЪСЕГО ИСПОВѢДЪНЪ ВЪДЪ
БОГОУ И СВАТЪБИ МАРИИ И СВАТЪОУЧЕМОУ
ЛАВРЕНЦЮ ГОСПОДИ (dat. sg.)
И ВЪСЪМЪ СВАТЪИМЪ И ТЕБѢ,
БОЖИИ РАБЕ. КАЖ СА
МОИХЪ ГРѢХОВЪ И РАДЪ СА
ХОЩЪ КАЯТИ, ЮЛИКОЖЕ
СЪМЪЗІСА ИМАМЪ, ЕЧЕ (stslov. аще)
МА, БОЖЕ, ПОЩАДИШИ. ДАЖДЪ МИ,
БОЖЕ ГОСПОДИ, ТВОЮ
МИЛОСТЬ, ДА БИМЪ НЕ-
СРАМЪНЪ И НЕСТЪДИНЪ
НА СЪДЪНѢЮЕМЪ ДЪНЕ
ПРѢДЪ ТВОИМА ОЧИМА
СТОЯЛЪ, ЮГДАЖЕ ПРИ-
ИДЕШИ СЪДИТИ ЖИВЪИМЪ
И МРЪТЕЗИМЪ, КОМОУЖДО
ПО СВОЕМЪ ДѢЛѢ. ТЕБѢ,
БОЖЕ МИЛОСТИВЪИ,
ПОРЪЧЪ ВЪСЯ МОЮ
СЛОВЕСА И МОЮ
ДѢЛА И МОЮ ПОМЪШ-
ЛЕНЬЮ И МОЮСРЪДЪЦЕ

65 i moie telo, i moi
suiuot <=siuot>, i moiu dusu.
Criste bosì Zinu,
ise iezi razil na zi

[Fol. 161b]

zuet priti, gres-
70 nike isbauiti ot
Zlodeine oblazti,
uchrañi me ot uzega
zla i zpazi me
v uzem blase.
75 AMEN.

И МОЕ ТѢЛО И МОИ
ЖИВОТЪ И МОЖ ДОУШЪ.
ХРЪСТЕ, БОЖИИ СЪІНОУ,
ИЖЕ ЮСИ РАЧИЛЪ НА СИИ

СВѢТЪ ПРИИТИ ГРѢШЬ-
НИКЪИ ИЗБАВИТИ ОТЪ
ЗЪЛОДѢИИИИ ОБЛАСТИ,
ОУХРАНИ МА ОТЪ ВЪСЕГО
ЗЪЛА И СЪПАСИ МА
ВЪ ВЪСЕМЪ БЛАСѢ.
АМИНЬ.

SEZNAM ZDROJŮ TEXTŮ

Assemanův evangeliář

Kurz, J.: *Evangeliář Assemanův. Kodex Vatikánský 3. slovanský. II. Úvod, text v přepise cyrilském, poznámky textové, seznamy čtení.* Nakladatelství Československé Akademie věd, Praha 1955, s. 2–3; 277–279.

Frizinské zlomky

Text v transliteraci: *Brižinski spomeniki. Znanstvenokritična izdaja.* Ljubljana 1993, s. 60–64.

Text rekonstruovaný do klasické stsl.: Weingart, M. – Kurz, J.: *Texty ke studiu jazyka a písemnictví staroslověnského.* Slovanský seminář Karlovy univerzity, Praha 1949, s.158–160.

Kodex Mariánský

Jagić, V.: *Quattuor evangeliorum versionis paleoslovenicae. Codex Marianus glagoliticus. Characteribus cyrillicis transcriptum.* Berolini-Sanctpeterburg 1883.

Kyjevské listy

Hlaholský text transliterovaný do cyrilice uvádíme podle edice V. V. Nimčuka (Німчук, В.В.: *Київські глаголичні листки. Найдавніша пам'ятка слов'янської писемності,* Наукова думка, Київ 1983, s. 110–120).

Penitenciál Někotoroja zapověďь

Přepis rukopisu Státního historického muzea v Moskvě, signatura Sinod. 153/3.

Pražské zlomky

Mareš, F. V.: *An Anthology of Church Slavonic Texts of Western (Czech) Origin.* Fink Verlag, München 1979, s. 44.

Remešský evangeliář

Leger, L.: L'Évangélaire Slavon de Reims dit texte du sacre. Fr. Řivnáč – F. Michaud, Praha–Reims, 1899.

Savvina kniga

Ščepkin, V.: *Savvina kniga. Otdělenije russkago jazyka i slovesnosti imperatorskoj akademii naukъ*. Sanktpetěrburg 1903.

Kodex zografský

Jagić, V.: *Quattuor evangeliorum Codex glagoliticus olim Zographensis nunc Petropolitani*. Weidmannos, Berolini 1879.

Život Metodějův

Šachmatov, A. A. – Lavrov, P. A.: *Сборник XII века московскаго Успенскаго собора*. Выпуск первый. s'Gravenhage 1957 – photom. nachdruck, ed. D. Čiževskij, s. 152–153.

CVIČEBNICE STAROSLOVĚNŠTINY

Miroslav Vepřek

Olomouc 2013
Grafická podoba a sazba – Veronika Hanáková
NEPRODEJNÉ

